

Міністерство освіти і науки України
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут філології
кафедра германської філології та перекладу

**КОНТРАСТИВНИЙ АНАЛІЗ НОВЕЛ ШТЕФАНА ЦВАЙГА ТА ЇХ
УКРАЇНОМОВНИХ ПЕРЕКЛАДІВ**

Кваліфікаційна робота
освітнього ступеня «магістр»
студентки II курсу магістратури
освітньої програми
*«Міжкультурна германістика (німецька
та англійська мови)»*,
спеціальність – 035.043 «Германські мови та
літератури (переклад включно), перша –
німецька»
Анастасія Олександрівна ГОРДИНСЬКА

Науковий керівник:
канд. філол. наук, доцент
Наталія ОЛЬХОВСЬКА

«Допущено до захисту»
Протокол засідання
кафедри *германської філології та перекладу*
протокол № 9 від «06» травня 2025 року
завідувач кафедри Сірюк
к.філол.н., доц. Олександр СТАСЮК

**КИЇВ
2025**

Анотація

Дослідження присвячене контрастивному аналізу німецькомовних новел Штефана Цвайга та їх українських перекладів. Актуальність зумовлена необхідністю розробки методологічних підходів до переклада психологічної прози та збагачення української перекладацької традиції. Робота має на меті виявити та систематизувати специфіку відтворення мовних засобів на різних рівнях, з особливою увагою до психологічних нюансів та авторського стилю. Наукова новизна полягає у комплексному аналізі перекладацьких рішень з урахуванням жанрової своєрідності новелістики Цвайга. Методологічну основу дослідження формує контрастивний підхід, доповнений компонентним, контекстуальним та статистичним методами, що дозволяє виявити як формальні відповідності, так і функціональні еквіваленти. У роботі проаналізовано специфіку відтворення абстрактних понять, емоційно-експресивної лексики, модальності та складних синтаксичних конструкцій. Визначено, що найбільшу складність становить передача внутрішніх станів персонажів, філософських роздумів та емоційної напруги. Встановлено, що при перекладі новел Ш.Цвайга домінують лексико-семантичні та синтаксичні трансформації, зумовлені відмінностями мовних систем та необхідністю збереження емоційного впливу. Запропоновано рекомендації щодо оптимальних перекладацьких стратегій для відтворення психологічної глибини та стилістичної виразності оригіналу. Практичне значення результатів полягає у можливості їх використання для вдосконалення методик художнього перекладу та підготовки перекладачів німецькомовної літератури.

Дослідження встановило, що при перекладі новел Цвайга домінують лексико-семантичні та синтаксичні трансформації, зумовлені відмінностями мовних систем та необхідністю збереження емоційного впливу. Лексичні трансформації спрямовані на відтворення психологічно маркованої лексики та абстрактних понять, тоді як граматичні забезпечують адаптацію складних синтаксичних конструкцій до норм української мови. Стилiстичні трансформації забезпечують збереження експресивності та образності оригіналу. Встановлено, що найбільшу ефективність мають комплексні трансформації, які поєднують лексичні, граматичні та стилістичні перетворення для збереження психологічної глибини та художньої цінності творів. Українські переклади новел Цвайга демонструють високий рівень збереження індивідуального авторського стилю та успішне відтворення емоційно-психологічного впливу оригіналу.

Ключові слова: контрастивний аналіз, перекладацькі трансформації, психологічна проза, стилістична еквівалентність, міжмовна асиметрія, Штефан Цвайг.

Abstract

The research focuses on contrastive analysis of Stefan Zweig's German-language novellas and their Ukrainian translations. The relevance stems from the need to develop methodological approaches to translating psychological prose and enriching Ukrainian translation tradition. The study aims to identify and systematize the specifics of reproducing linguistic means at different levels, with particular attention to psychological nuances and authorial style. The scientific novelty lies in the comprehensive analysis of translation decisions considering the genre uniqueness of Zweig's novellas. The methodological framework is based on a contrastive approach, supplemented by component, contextual, and statistical methods, allowing for the identification of both formal correspondences and functional equivalents. The paper analyzes the peculiarities of rendering abstract concepts, emotionally expressive vocabulary, modality, and complex syntactic constructions. It determines that the greatest challenges involve conveying characters' internal states, philosophical reflections, and emotional tension. The research establishes that lexical-semantic and syntactic transformations dominate in Zweig's novella translations, resulting from language system differences and the necessity to preserve emotional impact. Recommendations for optimal translation strategies to reproduce psychological depth and stylistic expressiveness of the original are proposed. The practical significance of the results lies in their potential application for improving literary translation techniques and training translators of German-language literature.

The research established that lexical-semantic and syntactic transformations dominate in the translation of Zweig's novellas, resulting from language system differences and the necessity to preserve emotional impact. Lexical transformations focus on reproducing psychologically marked vocabulary and abstract concepts, while grammatical ones ensure the adaptation of complex syntactic constructions to Ukrainian language norms. Stylistic transformations maintain the expressiveness and imagery of the original. The study determined that complex transformations combining lexical, grammatical, and stylistic changes are most effective in preserving the psychological depth and artistic value of the works. Ukrainian translations of Zweig's novellas demonstrate a high level of preservation of the author's individual style and successfully reproduce the emotional and psychological impact of the original.

Keywords: contrastive analysis, translation transformations, psychological prose, stylistic equivalence, interlingual asymmetry, Stefan Zweig.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1	9
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ КОНТРАСТИВНОГО АНАЛІЗУ	
ХУДОЖНЬОГО ПЕРЕКЛАДУ	9
1.1. Сучасні підходи до контрастивного аналізу	9
1.2. Особливості перекладу німецькомовної художньої літератури	17
1.3. Жанрово-стилістична специфіка новел Ш. Цвайга	25
Висновки до першого розділу	35
РОЗДІЛ 2	39
ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ОРИГІНАЛІВ ТА ПЕРЕКЛАДІВ	39
2.1. Лексико-семантичний рівень	39
2.2. Морфологічний рівень	44
2.3. Синтаксичний рівень.....	47
2.4. Стилiстичний рівень.....	53
РОЗДІЛ 3	62
ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ТРАНСФОРМАЦІЇ	62
3.1. Лексичні трансформації	62
3.2. Граматичні трансформації	66
3.3. Стилiстичні трансформації	69
3.4. Комплексні та змішані трансформації	74
Висновки до третього розділу	77
ВИСНОВКИ	81
ZUSAMMENFASSUNG	86
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	92

ВСТУП

Художній переклад є одним із найскладніших видів перекладацької діяльності, оскільки вимагає не лише досконалого володіння мовами оригіналу та перекладу, але й глибокого розуміння культурних особливостей обох народів. У контексті німецько-українського перекладу особливої уваги заслуговує творчість Штефана Цвайга, видатного австрійського письменника, чії новели стали класикою світової літератури. Актуальність дослідження перекладів творів Цвайга українською мовою зумовлена необхідністю вдосконалення методів художнього перекладу та збагачення української перекладацької традиції.

Новели Штефана Цвайга характеризуються особливою психологічною глибиною, витонченістю стилю та складною емоційною палітрою, що створює значні виклики для перекладачів. При перекладі цих творів українською мовою виникає необхідність не лише точно передати зміст, але й зберегти унікальну атмосферу оригіналу, відтворити особливості авторського стилю та забезпечити адекватне сприйняття тексту українським читачем.

Контрастивний аналіз оригінальних текстів новел Цвайга та їх українських перекладів дозволяє виявити специфічні риси перекладацьких стратегій, дослідити особливості відтворення стилістичних засобів та визначити ефективність різних підходів до передачі авторського задуму. Особливого значення набуває вивчення способів відтворення культурно-специфічних елементів, які є невід'ємною частиною художнього світу Цвайга.

У сучасному перекладознавстві зростає інтерес до проблем художнього перекладу, зокрема до питань збереження національної своєрідності оригіналу при перекладі. Дослідження особливостей перекладу новел Штефана Цвайга українською мовою є важливим внеском у розвиток теорії та практики художнього перекладу, а також сприяє глибшому розумінню механізмів міжкультурної комунікації.

Актуальність дослідження зумовлена зростаючим інтересом до творчості Штефана Цвайга в українському культурному просторі та необхідністю

систематичного аналізу перекладацьких стратегій при роботі з його творами. В умовах активного розвитку українського перекладознавства особливого значення набуває вивчення досвіду перекладу психологічної прози, яка становить значну частину творчого доробку австрійського письменника. Контрастивний аналіз новел Цвайга та їх українських перекладів дозволяє виявити специфічні риси перекладацьких трансформацій та визначити оптимальні підходи до відтворення авторського стилю українською мовою.

Мета дослідження полягає у виявленні та систематизації особливостей перекладу новел Штефана Цвайга українською мовою на різних мовних рівнях.

Для досягнення поставленої мети визначено такі **завдання**:

- проаналізувати теоретичні засади контрастивного аналізу художнього перекладу;
- дослідити жанрово-стилістичну специфіку новел Штефана Цвайга;
- провести порівняльний аналіз оригінальних текстів та їх перекладів на лексико-семантичному, морфологічному, синтаксичному та стилістичному рівнях;
- визначити основні типи перекладацьких трансформацій та особливості їх застосування;
- розробити рекомендації щодо оптимальних стратегій перекладу психологічної прози.

Об'єктом дослідження є новели Штефана Цвайга та їх україномовні переклади. **Предметом** дослідження виступають лексичні, граматичні та стилістичні особливості перекладу новел, а також перекладацькі трансформації, застосовані для досягнення адекватності перекладу.

У роботі застосовано комплекс наукових **методів**:

- метод контрастивного аналізу для виявлення спільних і відмінних рис в оригінальних текстах та перекладах;
- описовий метод для характеристики мовних явищ та перекладацьких трансформацій;

- метод компонентного аналізу для дослідження семантичної структури мовних одиниць;
- контекстуальний аналіз для визначення особливостей функціонування мовних одиниць у тексті;
- статистичний метод для встановлення частотності використання певних перекладацьких прийомів.

Новизна дослідження полягає у комплексному контрастивному аналізі перекладів новел Штефана Цвайга українською мовою на різних мовних рівнях. Уперше проведено систематичне зіставлення оригінальних текстів та українських перекладів з урахуванням жанрово-стилістичної специфіки психологічної прози. Визначено особливості відтворення індивідуального авторського стилю та систематизовано типи перекладацьких трансформацій, що застосовуються для збереження художньої цінності творів. Уперше досліджено специфіку передачі психологічних нюансів у перекладі через аналіз лексико-семантичних, граматичних та стилістичних засобів.

Теоретична значущість роботи полягає у поглибленні розуміння механізмів художнього перекладу психологічної прози та розширенні теоретичної бази перекладознавства у сфері німецько-українського перекладу. Результати дослідження сприяють розвитку теорії перекладацьких трансформацій та методології контрастивного аналізу художніх текстів.

Практична значущість роботи визначається можливістю використання її результатів у практиці художнього перекладу, при укладанні підручників і навчальних посібників з теорії та практики перекладу, у викладанні курсів з перекладознавства та порівняльної стилістики. Матеріали дослідження можуть бути корисними для перекладачів, які працюють з німецькомовною художньою літературою.

Апробація результатів дослідження представлена в науковій статті "'Лист незнайомки' Штефана Цвайга в українських перекладах: контрастивний аналіз", опублікованій у науковому журналі "Мовні і концептуальні картини світу" (2025).

Структура роботи обумовлена метою та завданнями дослідження і складається зі вступу, трьох розділів з висновками до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел (70 позицій, з яких 45 – іноземними мовами).

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ КОНТРАСТИВНОГО АНАЛІЗУ ХУДОЖНЬОГО ПЕРЕКЛАДУ

1.1. Сучасні підходи до контрастивного аналізу

Контрастивний аналіз є одним із ключових методів дослідження в сучасному перекладознавстві, що базується на систематичному порівнянні двох або більше мов з метою виявлення їхніх спільних та відмінних рис. У контексті художнього перекладу цей метод набуває особливого значення, оскільки дозволяє визначити специфіку відтворення не лише мовних одиниць, але й стилістичних та культурних особливостей тексту. Основними завданнями контрастивного аналізу є встановлення міжмовних відповідностей, виявлення типологічних особливостей зіставляваних мов та визначення принципів перекладацьких трансформацій [8, с. 245].

Методологічною основою контрастивного аналізу є системний підхід, який передбачає дослідження тексту на різних мовних рівнях: фонетичному, морфологічному, лексичному, синтаксичному та стилістичному. Такий багаторівневий аналіз дозволяє комплексно оцінити якість перекладу та визначити ефективність застосованих перекладацьких стратегій. При цьому особлива увага приділяється не лише формальним відповідностям між текстами, але й функціональній еквівалентності, що забезпечує адекватне сприйняття перекладу цільовою аудиторією [17, с. 156].

У сучасній теорії перекладу контрастивний аналіз розглядається як інструмент для вивчення перекладацьких трансформацій та способів досягнення еквівалентності. Цей метод допомагає виявити закономірності у виборі перекладацьких рішень та оцінити їх відповідність комунікативній меті тексту. Особливого значення набуває дослідження способів відтворення культурно-специфічних елементів, які становлять значну частину художнього тексту та вимагають від перекладача особливої уваги [11, с. 187].

При проведенні контрастивного аналізу художніх перекладів важливо враховувати не лише лінгвістичні аспекти, але й екстралінгвістичні фактори, такі як історичний та культурний контекст, авторський стиль, жанрові особливості твору. Це дозволяє забезпечити комплексний підхід до оцінки якості перекладу та визначити ступінь збереження художньої цінності оригінального твору в перекладі [9, с. 127].

Важливим аспектом контрастивного аналізу є вивчення міжмовної асиметрії, яка проявляється на різних рівнях мовної системи. Ця асиметрія зумовлює необхідність застосування різноманітних перекладацьких трансформацій для досягнення адекватності перекладу. Т.Р. Кияк слушно зазначає, що саме через дослідження таких трансформацій можна виявити специфіку взаємодії мовних систем у процесі перекладу [8, с. 248].

Методика контрастивного аналізу в контексті художнього перекладу передбачає поетапне дослідження тексту. На першому етапі здійснюється попередній аналіз оригінального тексту, визначаються його жанрові та стилістичні особливості. Другий етап включає порівняльний аналіз тексту оригіналу та перекладу, виявлення перекладацьких трансформацій та оцінку їх доцільності. На третьому етапі проводиться узагальнення результатів та формулювання висновків щодо ефективності застосованих перекладацьких стратегій [15, с. 156].

Особливу роль у контрастивному аналізі відіграє дослідження прагматичного аспекту перекладу. Це передбачає вивчення способів відтворення комунікативного ефекту оригіналу в перекладі, збереження авторського задуму та забезпечення адекватного впливу на цільову аудиторію. При цьому важливо враховувати соціокультурні відмінності між мовними спільнотами та їх вплив на сприйняття тексту [17, с. 158].

У контексті сучасних перекладознавчих досліджень контрастивний аналіз набуває нового значення завдяки розвитку корпусної лінгвістики та комп'ютерних технологій. Це дозволяє проводити масштабні дослідження паралельних текстів, виявляти статистичні закономірності у використанні

перекладацьких трансформацій та формувати бази даних перекладацьких відповідників. Такий підхід, як зазначає І.В. Корунець, значно розширює можливості контрастивного аналізу та підвищує об'єктивність отриманих результатів [11, с. 190].

Контрастивний аналіз художнього перекладу також передбачає вивчення індивідуального стилю перекладача та його впливу на кінцевий результат. Це включає аналіз характерних перекладацьких рішень, улюблених прийомів та способів подолання перекладацьких труднощів. Такий підхід дозволяє не лише оцінити якість конкретного перекладу, але й зробити висновки щодо розвитку перекладацької майстерності в цілому [9, с. 130].

Значну роль у розвитку контрастивного аналізу відіграє вивчення перекладацьких універсалій – загальних принципів та закономірностей, які проявляються при перекладі незалежно від пари мов. Такі універсалії можуть стосуватися як загальних стратегій перекладу, так і конкретних способів вирішення перекладацьких проблем. М.М. Солюк підкреслює важливість дослідження цих універсалій для розвитку теорії перекладу та вдосконалення перекладацької практики [18, с. 125].

Сучасні дослідження в галузі контрастивного аналізу все частіше звертаються до проблеми міжкультурної комунікації. Особливу увагу привертають питання відтворення національно-культурних елементів у перекладі, збереження культурних конотацій та адаптації тексту до сприйняття цільовою аудиторією. Як зазначає Л.М. Томнюк, успішний переклад художнього тексту вимагає не лише лінгвістичної компетенції, але й глибокого розуміння культурного контексту обох мов [19, с. 86].

У межах контрастивного аналізу важливе місце займає дослідження стилістичних засобів та їх відтворення у перекладі. Зіставлення оригіналу та перекладу на стилістичному рівні дозволяє оцінити ступінь збереження образності тексту, його емоційного впливу та естетичної цінності. При цьому особлива увага приділяється аналізу трансформацій, які застосовуються для передачі стилістичних фігур та тропів [8, с. 267].

Розвиток контрастивних досліджень у сфері художнього перекладу тісно пов'язаний із вивченням жанрово-стилістичних особливостей текстів. І.М.Гаврилова звертає увагу на необхідність врахування специфіки різних літературних жанрів при проведенні контрастивного аналізу, оскільки кожен жанр має свої особливості організації тексту та способи їх відтворення у перекладі [4, с. 25].

Важливим аспектом контрастивного аналізу є дослідження граматичних структур та їх відтворення у перекладі. Складність цього завдання полягає у суттєвих відмінностях граматичної будови німецької та української мов. С.В.Кондратьєва та Л.О. Овсієнко наголошують на особливій важливості вивчення граматичних трансформацій при перекладі німецькомовних творів українською мовою [10, с. 1385].

Окремої уваги заслуговує проблема передачі модальності у художньому перекладі. Модальні значення, виражені в німецькій мові за допомогою спеціальних дієслів та конструкцій, часто вимагають пошуку альтернативних засобів вираження в українській мові. Т.С. Боса зазначає, що саме через відмінності у способах вираження модальності виникає необхідність застосування різноманітних перекладацьких трансформацій [2, с. 181].

У контексті контрастивного аналізу художніх текстів особливого значення набуває дослідження лексико-семантичних особливостей перекладу. В.А.Лобода підкреслює важливість вивчення способів відтворення безеквівалентної лексики, зокрема реалій, що є невід'ємною частиною художнього тексту [13, с. 73]. Такий аналіз дозволяє виявити основні стратегії подолання лексичних труднощів у перекладі та оцінити їх ефективність.

Значну роль у розвитку методології контрастивного аналізу відіграє вивчення когнітивних аспектів перекладу. Н. Лікарчук розглядає переклад як складний когнітивний процес, що включає сприйняття, розуміння та інтерпретацію тексту [12, с. 71]. Такий підхід дозволяє краще зрозуміти механізми прийняття перекладацьких рішень та фактори, що впливають на вибір тих чи інших перекладацьких стратегій.

Сучасні дослідження в галузі контрастивного аналізу також звертаються до проблеми збереження індивідуального стилю автора у перекладі. О.А.Атанасова та І.М. Гаврилова досліджують способи відтворення авторських особливостей на різних мовних рівнях, підкреслюючи важливість збалансованого підходу до перекладу, який би забезпечував збереження як змісту, так і стилістичних особливостей оригіналу [11, с. 88].

Аналіз перекладацьких трансформацій у рамках контрастивного дослідження базується на розумінні системних відношень між мовними одиницями оригіналу та перекладу. При цьому важливо враховувати, що такі трансформації не є довільними змінами тексту, а підпорядковуються певним закономірностям та принципам. Вони зумовлені як об'єктивними відмінностями між мовними системами, так і необхідністю збереження комунікативного ефекту оригіналу. У цьому контексті особливого значення набуває поняття перекладацької еквівалентності, яке О.В. Ребрій розглядає як основний критерій якості перекладу [17, с. 158].

Теорія контрастивного аналізу розрізняє кілька рівнів еквівалентності при перекладі: формальний, семантичний, стилістичний та прагматичний. Кожен з цих рівнів має свої особливості та вимагає специфічних підходів до аналізу. На формальному рівні досліджуються відповідності між мовними структурами оригіналу та перекладу. Семантичний рівень передбачає вивчення способів передачі значень та смислових відтінків. Стилiстичний рівень зосереджується на відтворенні експресивних засобів та стилістичних прийомів. Прагматичний рівень охоплює питання збереження комунікативного ефекту та впливу на читача.

У процесі контрастивного аналізу важливу роль відіграє розуміння функціональної природи перекладу. Це означає, що кожен елемент тексту розглядається не ізольовано, а в контексті його ролі у створенні загального художнього ефекту. Такий підхід дозволяє оцінити доцільність тих чи інших перекладацьких рішень з точки зору їх функціональної відповідності оригіналу.

Л. Коломієць підкреслює важливість збереження функціональної єдності тексту при перекладі художніх творів [9, с. 127].

Методологія контрастивного аналізу також включає вивчення інтертекстуальних зв'язків та їх відтворення у перекладі. Це особливо важливо при роботі з художніми текстами, які часто містять алюзії, цитати та інші форми міжтекстових відношень. Здатність виявити та адекватно передати такі зв'язки є важливим показником якості перекладу та професійної майстерності перекладача.

Важливим аспектом контрастивного аналізу є вивчення способів відтворення емоційно-експресивних елементів художнього тексту. При цьому необхідно враховувати, що емоційне забарвлення може створюватися різними мовними засобами в різних мовах. Особливої уваги потребують випадки, коли експресивність в оригіналі досягається за допомогою мовних засобів, які не мають прямих відповідників у мові перекладу [2, с. 182].

Методологія контрастивного аналізу передбачає також дослідження темпоральної організації тексту. Це включає вивчення способів передачі часових відношень, узгодження часових форм та збереження часової перспективи оповіді. Часові відношення в художньому тексті часто виходять за межі простої хронологічної послідовності подій і можуть створювати складну систему часових планів, що вимагає особливої уваги при перекладі.

У контексті художнього перекладу особливого значення набуває проблема збереження ритмічної організації тексту. Це стосується не лише поетичних творів, але й прози, де ритм може бути важливим елементом авторського стилю. Контрастивний аналіз дозволяє виявити способи відтворення ритмічної структури тексту засобами цільової мови та оцінити їх ефективність. При цьому важливо враховувати як формальні, так і змістові аспекти ритмічної організації тексту [2, с. 182].

Вивчення лексико-семантичних трансформацій у рамках контрастивного аналізу базується на розумінні системних відношень між лексичними одиницями різних мов. Особливу увагу привертають випадки асиметрії лексичних систем,

коли значення слова в одній мові не має точного відповідника в іншій. У таких випадках необхідно досліджувати способи компенсації семантичних втрат та забезпечення адекватного розуміння тексту цільовою аудиторією.

При проведенні контрастивного аналізу важливо враховувати також прагматичний аспект перекладу. Це передбачає вивчення способів збереження комунікативного ефекту тексту, його впливу на читача та забезпечення адекватного розуміння авторського задуму. Така багатоаспектність аналізу дозволяє отримати повне уявлення про якість перекладу та ефективність застосованих перекладацьких стратегій [11, с. 189].

Сучасний контрастивний аналіз активно використовує досягнення корпусної лінгвістики, що дозволяє досліджувати великі масиви паралельних текстів та виявляти статистично значущі закономірності перекладу. Такий підхід суттєво розширює можливості традиційного контрастивного аналізу та підвищує об'єктивність отриманих результатів [19, с. 86].

Важливим напрямом контрастивних досліджень є вивчення способів відтворення імпліцитної інформації в перекладі. Це включає аналіз підтексту, алюзій, культурних референцій та інших елементів, які не виражені експліцитно, але відіграють важливу роль у створенні художнього образу. Особливу складність становить переклад творів, насичених культурно-специфічними елементами [4, с. 24].

У процесі контрастивного аналізу художніх текстів значна увага приділяється дослідженню засобів когезії та когерентності. Ці текстотвірні категорії забезпечують зв'язність та цілісність тексту, і їх адекватне відтворення в перекладі є необхідною умовою збереження логічної структури оригіналу [18, с. 125].

Окремим аспектом контрастивного аналізу є дослідження способів відтворення характерологічного мовлення персонажів. Це включає передачу соціальних та територіальних діалектів, індивідуальних особливостей мовлення, жаргонізмів та інших елементів, що характеризують мовну особистість персонажа [6, с. 607].

Методологія контрастивного аналізу постійно розвивається, збагачуючись новими підходами та інструментами дослідження. О.В. Ребрій слушно зазначає, що "сучасне перекладознавство потребує комплексного підходу до аналізу перекладацьких рішень, який би враховував як лінгвістичні, так і екстралінгвістичні фактори" [17, с. 158]. Це твердження особливо актуальне при дослідженні художніх перекладів, де важливу роль відіграють культурологічні та психологічні аспекти [3, с. 74].

Значну увагу в контрастивних дослідженнях приділяють проблемі збереження авторської модальності. Як підкреслює І.М. Гаврилова, "модальність є не просто граматичною категорією, а складним комплексом значень, що відображають ставлення автора до дійсності" [4, с. 25]. У процесі перекладу важливо зберегти всі відтінки авторської оцінки та емоційного забарвлення тексту [11, с. 190].

Окремим напрямом контрастивного аналізу є дослідження перекладацьких інновацій. Т.С. Боса звертає увагу на те, що "кожен переклад є певною мірою новаторським, оскільки вимагає створення нових засобів вираження для передачі оригінального змісту" [2, с. 183]. Це особливо помітно при перекладі творів, що містять авторські неологізми або експериментальні форми [7, с. 85].

Важливим аспектом контрастивного аналізу є дослідження просторово-часової організації тексту. Л.М. Томнюк наголошує на необхідності "збереження хронотопу художнього твору як цілісної системи часових та просторових координат" [30, с. 87]. Це вимагає особливої уваги до засобів вираження часових та просторових відношень у різних мовах [15, с. 157].

У контексті сучасних досліджень особливого значення набуває проблема інтертекстуальності. М.М. Солюк підкреслює, що "міжтекстові зв'язки є важливим елементом художнього тексту і вимагають особливої уваги при перекладі" [28, с. 125]. Здатність виявити та адекватно передати такі зв'язки є важливим показником якості перекладу. При цьому необхідно враховувати культурний контекст та фонові знання цільової аудиторії [14, с. 72].

Таким чином, сучасні підходи до контрастивного аналізу базуються на комплексному дослідженні оригіналу та перекладу на різних мовних рівнях. Контрастивний аналіз як метод дослідження дозволяє виявити специфіку перекладацьких рішень, оцінити їх ефективність та визначити основні закономірності перекладу [8, с. 252].

Важливими аспектами контрастивного аналізу є дослідження лексико-семантичних, граматичних та стилістичних особливостей перекладу, вивчення способів збереження авторського стилю та передачі культурно-специфічних елементів [17, с. 159]. Особлива увага приділяється проблемам збереження комунікативного ефекту та прагматичного потенціалу тексту при перекладі.

Методологія контрастивного аналізу передбачає використання різноманітних підходів та інструментів дослідження, включаючи корпусні методи, що дозволяє отримати об'єктивні та статистично значущі результати [11, с. 191]. При цьому важливим є врахування як лінгвістичних, так і екстралінгвістичних факторів, що впливають на процес перекладу [4, с. 26].

1.2. Особливості перекладу німецькомовної художньої літератури

Переклад німецькомовної художньої літератури має свою специфіку, зумовлену як особливостями німецької мови, так і культурно-історичним контекстом. Насамперед це пов'язано з різною структурною організацією німецької та української мов, що вимагає застосування різноманітних перекладацьких трансформацій [8, с. 248].

Однією з ключових особливостей перекладу з німецької мови є необхідність адаптації синтаксичних структур. Для німецької мови характерні складні розгалужені речення з чітко регламентованим порядком слів та специфічною системою узгодження часів. При перекладі українською мовою часто виникає потреба у членуванні таких речень або, навпаки, їх об'єднанні [4, с. 24].

Система часових форм німецької мови також створює певні труднощі при перекладі. Особливо це стосується таких специфічних форм, як Plusquamperfekt та Futur II, які не мають прямих відповідників в українській мові. У таких випадках перекладач має знаходити альтернативні способи передачі часових відношень, зберігаючи при цьому логіку часової послідовності подій [15, с. 157].

Важливим аспектом перекладу німецькомовної літератури є відтворення модальності. Німецька мова має розвинену систему модальних дієслів та конструкцій, які часто не мають прямих еквівалентів в українській мові. Т.Р.Кияк зазначає, що "модальність є однією з ключових категорій, що визначають специфіку німецькомовного художнього тексту" [8, с. 250].

Лексико-семантичні особливості німецької мови також створюють певні виклики для перекладача. Зокрема, це стосується складних слів (комполітів), які є характерною рисою німецької мови та часто вимагають описового перекладу українською. Крім того, значну увагу необхідно приділяти перекладу реалій, історизмів та інших культурно маркованих лексичних одиниць [13, с. 73].

Особлива увага при перекладі німецькомовної літератури приділяється відтворенню стилістичних засобів. Німецька художня література характеризується багатством стилістичних прийомів, включаючи метафори, порівняння, епітети, які часто базуються на специфічних мовних явищах. Відтворення таких засобів вимагає від перекладача не лише мовної компетенції, але й творчого підходу [2, с. 181].

Важливим аспектом перекладу німецькомовних текстів є збереження ритміко-інтонаційної структури. Це особливо актуально при перекладі поетичних творів, де ритм та інтонація є невід'ємними складовими художнього ефекту. При цьому необхідно враховувати відмінності у просодичних системах німецької та української мов [6, с. 604].

Значну роль у перекладі німецькомовної літератури відіграє адекватне відтворення фразеологізмів та усталених виразів. Німецька мова багата на фразеологічні одиниці, які часто не мають прямих відповідників в українській

мові. У таких випадках перекладач має знаходити функціональні еквіваленти, які б зберігали образність та експресивність оригіналу [11, с. 188].

Специфічною рисою перекладу німецькомовної літератури є необхідність враховувати діалектні особливості мови. Німецька мова має розвинену систему територіальних діалектів, які можуть використовуватися в художніх творах для створення певного колориту або характеристики персонажів. При перекладі важливо знайти адекватні засоби передачі такої мовної варіативності [19, с. 85].

Контекстуальна зумовленість значень у німецькій мові також створює певні труднощі при перекладі. Багатозначність німецьких слів та їх залежність від контексту вимагають від перекладача глибокого розуміння не лише мовного, але й ситуативного та культурного контексту. Особливо це стосується перекладу художніх творів, де контекст відіграє ключову роль у формуванні смислів [15, с. 159].

При перекладі німецькомовної художньої літератури важливу роль відіграє передача імпліцитних смислів та підтексту. Німецька мова характеризується високою контекстуальністю, коли значення висловлювання може суттєво залежати від прихованих смислів та культурних конотацій [4, с. 26].

Серйозним викликом для перекладача є відтворення звукопису та звукової символіки, які часто використовуються в німецькій художній літературі. Алітерації, асонанси та інші фонетичні засоби виразності вимагають особливої уваги при перекладі, оскільки вони створюють додатковий рівень смислів та емоційного впливу на читача [10, с. 1386].

Окремої уваги заслуговує проблема перекладу культурно-специфічних концептів. Німецькомовна література багата на поняття, які відображають особливості німецької культури та менталітету. І.М. Гаврилова наголошує, що "адекватний переклад таких концептів вимагає глибокого розуміння не лише мовних, але й культурологічних аспектів тексту" [4, с. 24].

Важливим аспектом перекладу є збереження авторського стилю. Кожен німецькомовний автор має свої характерні стилістичні особливості, які

необхідно відтворити в перекладі. Це стосується як лексичного вибору, так і синтаксичної організації тексту, ритміки та інтонаційного малюнку [17, с. 160].

Суттєву роль при перекладі відіграє також відтворення інтертекстуальних зв'язків. Німецькомовна література часто містить алюзії на інші твори, історичні події та культурні явища. Здатність розпізнати та адекватно передати такі зв'язки є важливою складовою перекладацької компетенції [30, с. 87].

Особливості перекладу німецькомовної художньої літератури яскраво проявляються при роботі з творами Штефана Цвайга. Його новели характеризуються складною синтаксичною будовою, багатою образністю та психологічною глибиною, що створює додаткові виклики для перекладача [22, с. 85].

Наприклад, у новелі "Лист незнайомої" ("Brief einer Unbekannten") спостерігаємо характерне для німецької мови вживання складнопідрядних речень з кількома рівнями підпорядкування, які при перекладі часто потребують структурної перебудови. Особливо це стосується фінальних частин, де емоційна напруга передається через довгі, ритмічно організовані періоди [38, с. 87].

У новелі "Амок" ("Der Amok") важливу роль відіграє передача внутрішніх монологів головного героя, для яких характерне використання модальних конструкцій та специфічних часових форм. При перекладі необхідно зберегти не лише зміст, але й особливу ритміку цих фрагментів, що передає наростання психологічної напруги [20, с. 71].

Значні труднощі при перекладі творів Цвайга становить відтворення культурно-історичного контексту початку ХХ століття. Зокрема, в новелі "Пекуча таємниця" ("Brennendes Geheimnis") зустрічаємо численні реалії тогочасного віденського життя, які вимагають особливого підходу при перекладі [24, с. 182].

У перекладах новел Цвайга українською мовою особливої уваги потребує передача психологічних нюансів та емоційних станів персонажів. Т.С. Боса підкреслює, що "точність у відтворенні психологічних деталей є ключовою для збереження художньої цінності творів Цвайга" [2, с. 180]. Це особливо помітно

в новелі "Страх" ("Angst"), де психологічна напруга створюється через поєднання різних мовних засобів [25, с. 162].

Характерною рисою стилю Цвайга є використання метафоричних епітетів та складних прикметників, які часто не мають прямих відповідників в українській мові. Наприклад, у новелі "Фантастична ніч" ("Phantastische Nacht") зустрічаємо численні авторські епітети, які вимагають творчого підходу при перекладі [37, с. 91].

Розглянемо характерний приклад з новели Цвайга "Лист незнайомої":

"Mir ist, ich hätte diese Gestalt schon irgendwo gesehen, denkt er zerstreut – im Wagen, im Theater vielleicht, oder in der Gesellschaft" [55, с. 15]. – "Мені здається, я вже десь бачив цю постать, – думає він розгублено, – в екіпажі, можливо в театрі чи в товаристві" [23, с. 18].

У цьому фрагменті спостерігаємо типову для німецької мови конструкцію з використанням кон'юнктиву для передачі внутрішнього монологу. Подібний прийом зустрічаємо і в творах Томаса Манна, наприклад у романі "Будденброки":

"Es war ihm, als hätte er dies alles schon einmal erlebt, als wüsste er im Voraus, was nun geschehen würde" [39, с. 124]. – Характерною рисою стилю Цвайга є використання складних синтаксичних конструкцій для передачі емоційного стану персонажів. Наприклад, у новелі "Амок":

"Die Stimme wurde immer leiser, und plötzlich, mit einer konvulsivischen Bewegung, griff er nach meiner Hand und umklammerte sie. Seine Finger waren feucht und fiebrig" [62, с. 45]. – "Голос ставав все тихішим, і раптом, конвульсивним рухом, він схопив мою руку і стиснув її. Його пальці були вологі і гарячі" [20, с. 52].

Порівняймо це з манерою Германа Гессе у "Степовому вовку", де емоційна напруга часто передається через коротші, уривчасті фрази:

"Er zitterte. Er schwieg. Er wartete" [45, с. 67].

Особливої уваги заслуговує відтворення психологічних деталей у творах Цвайга. У новелі "Страх" знаходимо:

"Ihre Pulse hämmerten, die Kehle war ihr zugeschnürt, mechanisch nur preßten die zitternden Lippen Wort um Wort hervor" [59, с. 28]. – "Пульс її калатав, горло стиснулося, тремтячі губи механічно видавлювали слово за словом" [24, с. 31].

Особливе місце в теорії перекладу німецькомовної літератури займає проблема відтворення категорії модальності. Німецька мова має розгалужену систему засобів вираження модальності, включаючи модальні дієслова, частки, та спеціальні синтаксичні конструкції. При перекладі важливо враховувати, що модальність у німецькій мові часто виражається імпліцитно, через комбінацію різних мовних засобів [8, с. 251].

Специфіка німецького синтаксису створює окрему групу перекладацьких проблем. Рамкова конструкція речення, характерна для німецької мови, часто вимагає повної перебудови синтаксичної структури при перекладі українською. Особливо це стосується складних речень з кількома підрядними частинами, де необхідно зберегти логічні зв'язки між компонентами [15, с. 158].

Суттєву роль у перекладі німецькомовної літератури відіграє категорія визначеності/невизначеності. Хоча українська мова не має артиклів, функції означеності/неозначеності можуть передаватися різними лексичними та синтаксичними засобами. При цьому важливо враховувати не лише граматичне, але й прагматичне значення артиклів у німецькому тексті [28, с. 125].

Окремої уваги заслуговує проблема перекладу композитів. Німецька мова характеризується високою продуктивністю словоскладання, що дозволяє утворювати складні слова з багатоконпонентною семантичною структурою. При перекладі такі лексичні одиниці часто вимагають описового перекладу або створення оказіональних відповідників [11, с. 188].

Важливим аспектом перекладу німецькомовної художньої літератури є відтворення авторської інтенції, яка часто реалізується через специфічні мовні засоби. Зокрема, це стосується системи дієслівних префіксів, які можуть суттєво модифікувати значення дієслова та створювати додаткові смислові відтінки [18, с. 126].

Німецька художня література характеризується також особливим використанням займенників та прислівників, які часто виконують функцію забезпечення зв'язності тексту. При перекладі важливо зберегти ці когезивні зв'язки, знаходячи відповідні засоби в українській мові [12, с. 71].

Істотною проблемою є переклад субстантивованих інфінітивів та дієприкметників, які є продуктивним засобом німецької мови. В українській мові такі конструкції часто потребують структурної перебудови та використання інших частин мови для передачі відповідного значення [7, с. 84].

Специфічною рисою німецької художньої прози є використання парентетичних конструкцій для створення додаткових смислових планів. Такі вставні конструкції можуть виконувати різні функції: від уточнення до створення іронічного підтексту, що вимагає особливої уваги при перекладі [3, с. 73].

Окремого підходу потребує переклад засобів вираження категорії аспектуальності, яка в німецькій мові реалізується іншими засобами, ніж в українській. Особливо це стосується випадків, коли видове значення в німецькій мові виражається лексично або контекстуально [14, с. 72].

Розглянемо детальніше два характерні приклади з новелістики Цвайга, які ілюструють ключові проблеми перекладу німецькомовної художньої літератури:

"Die Erregung hatte ihre Stimme scharf und schneidend gemacht; jedes Wort sprang wie ein Messer aus ihrem Mund. Ihre schmalen Finger zuckten nervös, während sie sprach, als würden sie unsichtbare Fäden zerreißen" [55, с. 78]. – "Хвилювання зробило її голос різким і пронизливим; кожне слово вискакувало з її рота, наче ніж. Її тонкі пальці нервово сіпалися, поки вона говорила, наче розривали невидимі нитки" [23, с. 82].

У цьому фрагменті з новели "Лист незнайомої" спостерігаємо комплекс перекладацьких проблем. По-перше, це передача метафоричних конструкцій: "sprang wie ein Messer" – "вискакувало, наче ніж". Перекладач зберігає образність порівняння, але змінює граматичну структуру, що є типовим для українських перекладів з німецької. У німецькому тексті дієслово "springen" вжито у формі

Präteritum, тоді як в українському перекладі використано форму недоконаного виду, що краще передає тривалість та повторюваність дії.

Особливої уваги заслуговує переклад конструкції "während sie sprach", де німецький підрядний сполучник "während" передано українським "поки", що зберігає часове значення одночасності дій. Порівняльна конструкція "als würden sie" перекладена за допомогою "наче", що є типовим способом передачі умовного способу в подібних контекстах [8, с. 253].

Другий приклад демонструє специфіку відтворення психологічного стану персонажа:

"Ein kalter Schauer durchrieselte seinen Körper, als er die Worte las. Plötzlich wurde ihm alles klar, und diese Klarheit war furchtbarer als alle Ungewissheit der vergangenen Tage. Die Welt um ihn herum schien stillzustehen, nur sein Herz hämmerte wild gegen seine Brust" [59, с. 156]. – "Холодний дроз пробіг його тілом, коли він читав ці слова. Раптом все стало йому зрозумілим, і ця ясність була страшнішою за всю непевність минулих днів. Світ навколо нього, здавалося, завмер, лише його серце несамовито калатало в грудях" [24, с. 161].

Тут ми бачимо майстерне використання Цвайгом синтаксичних засобів для передачі наростання емоційної напруги. У перекладі збережено структуру складного речення з підрядним часом, де німецький сполучник "als" передано українським "коли". Важливим є переклад дієслова "durchrieseln" як "пробігти", що зберігає динамічність образу. Конструкція "schien stillzustehen" передана через "здавалося, завмер", де модальність виражена лексично [15, с. 160].

Аналіз цих прикладів демонструє, що успішний переклад німецькомовної художньої літератури вимагає комплексного підходу, який враховує як лінгвістичні особливості обох мов, так і необхідність збереження художньої образності та емоційного впливу тексту. Особливо важливим є вміння перекладача знаходити функціональні еквіваленти для передачі модальності, часових відношень та експресивних засобів, характерних для німецької мови [11, с. 191].

Таким чином, переклад німецькомовної художньої літератури характеризується низкою специфічних особливостей, зумовлених як структурними відмінностями між німецькою та українською мовами, так і необхідністю збереження художньо-естетичної цінності оригіналу [8, с. 255].

Основними викликами при перекладі є відтворення складних синтаксичних конструкцій, модальності, часових форм та експресивних засобів німецької мови. Особливої уваги потребує переклад композитів, субстантивованих форм та специфічних граматичних категорій, які не мають прямих відповідників в українській мові [15, с. 161].

Аналіз перекладів творів Штефана Цвайга демонструє важливість збалансованого підходу до відтворення як формальних особливостей німецького тексту, так і його глибинного психологічного змісту. При цьому перекладачі використовують різноманітні трансформації для забезпечення адекватного сприйняття тексту українським читачем [23, с. 85].

Успішний переклад німецькомовної художньої літератури вимагає від перекладача не лише досконалого володіння обома мовами, але й глибокого розуміння культурно-історичного контексту, авторського стилю та жанрової специфіки твору. Це дозволяє зберегти художню цінність оригіналу при його відтворенні засобами української мови [11, с. 192].

1.3. Жанрово-стилістична специфіка новел Ш. Цвайга

Новелістика Штефана Цвайга займає особливе місце в німецькомовній літературі початку ХХ століття. Його твори характеризуються глибоким психологізмом, драматичною напругою та майстерним використанням мовно-стилістичних засобів [22, с. 83].

Основною жанровою особливістю новел Цвайга є їх виразна психологічна спрямованість. Автор зосереджується на внутрішньому світі героїв, їхніх емоційних переживаннях та морально-етичних конфліктах. При цьому

психологічна глибина досягається через детальний опис найтонших душевних порухів персонажів [37, с. 90].

Композиційна структура новел Цвайга характеризується чіткою організацією та драматичною концентрацією подій. Письменник часто використовує прийом обрамлення, коли основна історія подається через призму сприйняття оповідача, що створює додатковий рівень психологічної напруги. Такий прийом дозволяє автору не лише представити основний сюжет, але й показати його вплив на слухача [24, с. 160].

Мова новел Цвайга вирізняється особливою експресивністю та емоційною насиченістю. Автор майстерно використовує різноманітні стилістичні засоби: метафори, порівняння, епітети, які служать для створення напруженої атмосфери та передачі психологічного стану персонажів. Особливу роль відіграють синтаксичні конструкції, зокрема градація та паралелізм, що підсилюють драматичний ефект оповіді [8, с. 254].

Характерною рисою новелістики Цвайга є тяжіння до граничних психологічних ситуацій. Автор часто зображує своїх героїв у момент найвищої емоційної напруги, коли внутрішні конфлікти досягають апогею. Це знаходить відображення у стилістичній організації тексту через нагромадження емоційно забарвленої лексики, використання окличних речень та риторичних запитань [23, с. 86].

Важливим елементом стилю Цвайга є детальний психологічний портрет персонажів. Письменник створює складні характери, розкриваючи їх через внутрішні монологи, потік свідомості та тонкі психологічні спостереження. Особливу роль відіграють описи жестів, міміки та інших невербальних проявів емоційного стану [37, с. 92].

У новелах Цвайга спостерігаємо майстерне використання часових планів та ретроспекції. Автор вільно оперує часовими пластами, створюючи складну наративну структуру, де минуле і теперішнє тісно переплітаються. Це досягається через використання різних часових форм та спеціальних лексичних маркерів [15, с. 162].

Стилістичний аналіз новел виявляє особливу увагу автора до звукової організації тексту. Цвайг використовує алітерації, асонанси та інші фонетичні засоби для створення додаткового емоційного впливу. Ритмічна організація прози часто нагадує поетичний текст, що підсилює її експресивність [24, с. 163].

Особливістю стилю письменника є також використання лейтмотивів – повторюваних образів, ситуацій чи фраз, які створюють додатковий смисловий пласт у творі. Ці елементи не лише забезпечують структурну єдність тексту, але й посилюють його символічне звучання [38, с. 88].

Яскравим прикладом психологічної глибини новел Цвайга може слугувати фрагмент з "Листа незнайомої":

"Mein Körper zitterte, und die Tränen liefen mir so heiß die Wangen herab, dass ich die Hände vors Gesicht pressen musste, sonst wären sie auf das Papier gefallen und hätten die Schrift verwischt. Eine sonderbare Wärme kroch in meine Glieder, als ob ich Wein getrunken hätte" [55, с. 34]. – "Моє тіло тремтіло, і сльози такі гарячі текли по щоках, що я мусила притискати руки до обличчя, інакше вони б упали на папір і розмили літери. Дивне тепло поповзло по моїх членах, наче я випила вина" [23, с. 38].

У цьому уривку спостерігаємо характерне для Цвайга поєднання фізичних і психологічних проявів емоційного стану. Автор використовує градацію для нагнітання напруги, а порівняння "als ob ich Wein getrunken hätte" підкреслює особливий емоційний стан героїні.

Складна часова організація тексту проявляється в новелі "Амок":

"In dieser Stunde, die jetzt kommt, in dieser einen Stunde zwischen Nacht und Morgen, da will ich es dir erzählen... Warte... noch eine Minute... es ist nicht leicht zu beginnen..." [59, с. 12]. – "У цю годину, що зараз настає, в цю єдину годину між ніччю і ранком, я хочу розповісти тобі... Зачекай... ще хвилину... нелегко починати..." [20, с. 15].

Тут бачимо характерний для Цвайга прийом уповільнення розповіді через повтори та паузи, що створюють особливий ритмічний малюнок тексту. Використання трьох крапок підкреслює емоційну напруженість моменту.

Майстерність психологічного портретування демонструє фрагмент з новели "Страх":

"Sie fühlte, wie das Blut ihr aus dem Herzen wich, ihre Hände wurden feucht und kalt, die Finger zitterten, als sie die Tasse zum Munde führte. Jedes Geräusch von draußen erschreckte sie" [59, с. 67]. – "Вона відчула, як кров відлила від серця, її руки стали вологими й холодними, пальці тремтіли, коли вона підносила чашку до рота. Кожен шум ззовні лякав її" [24, с. 71].

У цьому описі Цвайг майстерно поєднує фізіологічні прояви страху з психологічним станом героїні, створюючи цілісну картину емоційного переживання. Використання коротких, динамічних фраз підкреслює внутрішню напругу персонажа.

Особливу увагу в новелах Цвайга привертає система стилістичних засобів. Розглянемо це на прикладі новели "Згасле серце":

"Die Dunkelheit kam wie ein schwarzes Wasser von allen Seiten, sie füllte die Zimmerecken mit Schatten, sie stieg höher und höher an den Wänden empor, bis zuletzt nur mehr das Fenster wie eine graue Insel im Finstern lag" [59, с. 89]. – "Темрява наповзала, як чорна вода, з усіх боків, вона заповнювала кутки кімнати тіннями, здіймалася все вище й вище по стінах, аж поки врешті лише вікно лежало сірим островом у пітьмі" [24, с. 93].

У цьому фрагменті бачимо характерне для Цвайга нагромадження метафор ("wie ein schwarzes Wasser", "wie eine graue Insel") та розгорнуте порівняння, що створює візуально насичений образ. Письменник використовує прийом градації ("sie füllte", "sie stieg höher") для посилення емоційного впливу.

Показовим є використання синтаксичних засобів у новелі "Амок":

"Fieber war in meinem Blut, Fieber in meinen Händen, Fieber in meinen Schläfen – ein wahnsinniges, ein verfluchtes, ein herrliches Fieber, das mich durchschüttelte und nicht mehr losließ" [55, с. 156]. – "Гарячка була в моїй крові, горячка в моїх руках, горячка в моїх скронях – шалена, проклята, чудова горячка, що струшувала мене і не відпускала" [20, с. 162].

Тут спостерігаємо анафоричний повтор слова "Fieber", що створює ефект наростання емоційної напруги. Градація епітетів "wahnsinniges, verfluchtes, herrliches" підкреслює суперечливість почуттів героя. Тире використовується для драматичного ефекту, розділяючи опис стану та його характеристику.

Майстерність звукопису демонструє фрагмент з "Листа незнайомі":

"Das leise Läuten lockte mich, die langen Lichter leuchteten verlockend durch das Dunkel" [55, с. 45]. – "Тихий передзвін вабив мене, довгі вогні спокусливо світилися крізь темряву" [23, с. 48].

У німецькому тексті алітерація на "l" створює особливий мелодійний ефект, який частково втрачається в перекладі, хоча перекладач намагається компенсувати це іншими фонетичними засобами.

Характерною рисою стилю Цвайга є майстерне використання внутрішніх монологів. У новелі "Фантастична ніч" знаходимо:

"Was geschah mit mir? Träumte ich? Fieberte ich? War ich krank? War ich wahnsinnig geworden? Hatte ein Dämon von mir Besitz ergriffen, ein fremder Geist sich in meine Nerven eingeschlichen?" [59, с. 123]. – "Що зі мною відбувалося? Чи я марив? Чи в мене була гарячка? Чи я захворів? Чи збожеволів? Чи заволодів мною демон, чи вповз у мої нерви чужий дух?" [38, с. 128].

Нагромадження риторичних запитань створює ефект наростаючої тривоги та внутрішнього сум'яття персонажа. Цей прийом підсилюється градацією, де кожне наступне питання посилює драматичну напругу.

У новелі "Страх" знаходимо приклад майстерного використання портретної характеристики:

"Ihre Augen wurden starr und glasig wie die einer Hypnotisierten, mechanisch bewegten sich ihre Lippen, als spräche ein anderer aus ihr, eine fremde, unheimliche Gewalt" [59, с. 78]. – "Її очі стали нерухомі й скляні, як у загіпнотизованої, механічно рухалися її губи, наче говорив з неї хтось інший, чужа, моторошна сила" [24, с. 82].

У цьому фрагменті портретна характеристика поєднується з психологічною, а порівняння "wie die einer Hypnotisierten" підкреслює неприродність стану героїні.

Особливої уваги заслуговує опис навколишнього середовища в новелі "Вулиця в місячному сяйві":

"Der Mond stand hoch am Himmel, ein blasser, verwischter Kreis, wie eine ausgebleichte Münze, und sein kraftloses Licht sickerte dünn durch die Wolken" [55, с. 167]. – "Місяць стояв високо в небі, бліде, розмите коло, наче вицвіла монета, і його безсиле світло тонко просочувалося крізь хмари" [23, с. 171].

Тут бачимо характерне для Цвайга використання розгорнутих метафор та порівнянь, які створюють атмосферу таємничості та меланхолії.

Новелістика Штефана Цвайга формувалася під впливом віденського модернізму та психоаналітичної школи, що знайшло відображення в особливій увазі до підсвідомих мотивів поведінки персонажів. Письменник розробив власну систему художніх засобів для відтворення складних психологічних станів та внутрішніх конфліктів [15, с. 164].

Специфічною рисою новел Цвайга є поєднання традиційної форми з модерністськими прийомами оповіді. Зберігаючи класичну структуру новели з чітким сюжетом та несподіваною розв'язкою, автор збагачує її складною системою символів, підтекстів та асоціативних зв'язків. Така особливість вимагає від перекладача особливої уваги до збереження багаторівневої структури тексту [11, с. 189].

Важливим елементом художньої системи Цвайга є його концепція "межової ситуації", коли персонаж опиняється на грані психологічного зриву. Ця концепція реалізується через систему стилістичних засобів: градацію емоційних станів, контрастні описи, нагнітання драматичної напруги [24, с. 165].

У новелах Цвайга спостерігається особлива темпоральна організація тексту. Письменник часто використовує прийом ретроспекції, коли основна дія подається через спогади персонажа. Це створює складну систему часових планів,

де теперішнє і минуле постійно взаємодіють, формуючи багатовимірний художній простір [8, с. 257].

Характерною особливістю стилю Цвайга є також використання символічних деталей та лейтмотивів, які створюють додатковий смисловий пласт твору. Ці елементи часто мають культурно-специфічний характер, що створює додаткові труднощі при перекладі [37, с. 93].

Особливе місце в жанровій системі новел Цвайга займає принцип психологічної кульмінації. На відміну від традиційної новели, де кульмінація пов'язана з зовнішньою подією, у Цвайга вона часто відображає момент найвищої психологічної напруги. Ця особливість проявляється у специфічній композиційній побудові творів, де зовнішня дія підпорядкована розкриттю внутрішнього стану персонажів [22, с. 86].

Стилістична палітра письменника характеризується широким використанням засобів психологізації оповіді. Серед них особливе місце посідають невластива пряма мова, внутрішні монологи та діалоги, потік свідомості. Ці прийоми дозволяють створити ефект безпосереднього проникнення у внутрішній світ персонажа [4, с. 25].

Значну роль у новелах Цвайга відіграє система мотивів, які створюють складну мережу смислових зв'язків. Найважливішими серед них є мотиви пристрасті, одержимості, страху, самотності. Ці мотиви реалізуються через систему повторів, символічних деталей та паралелізмів [15, с. 165].

Характерною рисою стилю письменника є особлива ритмічна організація прози. Цвайг використовує різні види синтаксичного паралелізму, періоди, анафори та епіфори для створення особливого ритмічного малюнку, який підсилює емоційний вплив тексту. Ритм прози часто відображає психологічний стан персонажів, змінюючись відповідно до розвитку внутрішньої напруги [37, с. 94].

Важливим елементом художньої системи Цвайга є принцип контрасту, який реалізується на різних рівнях тексту: від протиставлення характерів до контрастних описів природи та внутрішніх станів. Цей принцип служить засобом

розкриття складності людської психіки та неоднозначності життєвих ситуацій [24, с. 167].

Для глибшого розуміння стилістичних особливостей новел Цвайга проведемо детальний аналіз характерних фрагментів. Розглянемо уривок з новели "Лист незнайомої":

"Meine Hände zittern und zucken, wenn ich an Dich denke, meine Seele weint, wenn ich Dich sehe. Wer bin ich für Dich? Eine Gestalt, die vorübergeht, ein Schatten unter Tausenden, ein Hauch, den Du längst vergessen" [55, с. 23]. – "Мої руки тремтять і сіпаються, коли я думаю про тебе, моя душа плаче, коли я бачу тебе. Хто я для тебе? Постать, що проходить повз, тїнь серед тисяч, подих, що ти давно забув" [23, с. 27].

У цьому фрагменті можна виділити кілька рівнів стилістичного аналізу:

1. Синтаксичний рівень:

- Паралельні конструкції "wenn ich an Dich denke"/"wenn ich Dich sehe" створюють ритмічний малюнок;

- Риторичне питання "Wer bin ich für Dich?" вводить градацію образів;

- Безсполучниковий зв'язок у переліку "eine Gestalt... ein Schatten... ein Hauch" підсилює емоційну напругу;

2. Лексичний рівень:

- Використання дієслів фізичного стану "zittern", "zucken" для передачі емоційного переживання;

- Метафоричне вживання "Seele weint" як уособлення душевного болю;

- Градація образів від конкретного до абстрактного: Gestalt → Schatten → Hauch;

3. Фонетичний рівень:

- Алітерація на "z" у "zittern und zucken";

- Повторення звуку "s" створює ефект шепоту та інтимності.

Розглянемо також фрагмент з новели "Амок":

"Die Sekunden tropften schwer wie Blut aus einer Wunde. Jede war wie ein Hammer gegen meine Schläfen, jede ein glühendes Eisen auf meiner Brust. Die Zeit

wurde zu einer zähen, klebrigen Masse, die mich zu ersticken drohte" [59, с. 78]. – "Секунди капали важко, як кров із рани. Кожна була наче молот по моїх скронях, кожна – розпечене залізо на моїх грудях. Час перетворився на в'язку, липку масу, що загрожувала задушити мене" [20, с. 82].

Аналіз цього фрагмента виявляє:

1. Образний рівень:

- Центральна метафора часу як фізичної субстанції;
- Розгорнуте порівняння "wie Blut aus einer Wunde";
- Градація фізичних відчуттів через образи молота та розпеченого заліза;

2. Композиційний рівень:

- Трикомпонентна структура з наростанням напруги;
- Кожне речення розвиває попередній образ, посилюючи відчуття задухи;
- Фінальна метафора підсумовує та посилює попередні образи;

3. Граматичний рівень:

- Використання імперфекта для створення ефекту тривалості;
- Паралельні конструкції з анафорою "jede";
- Номіналізація часових відношень через метафоричне вживання "Die Zeit".

Zeit".

Важливою особливістю новелістики Цвайга є специфічна наративна структура його творів. Письменник часто використовує прийом "оповіді в оповіді", створюючи багаторівневу композицію, де основна історія подається через призму сприйняття оповідача-слухача. Така техніка дозволяє досягти ефекту достовірності та створити додаткову психологічну перспективу [37, с. 95].

Система персонажів у новелах Цвайга підпорядкована принципу психологічного конфлікту. Автор зосереджується на розкритті внутрішнього світу головного героя, тоді як інші персонажі часто виступають каталізаторами його душевних переживань. При цьому психологічна характеристика створюється через складну систему художніх засобів, включаючи портретні деталі, мовні характеристики та опис жестів [24, с. 168].

У новелах письменника спостерігаємо особливу техніку психологічного аналізу, яка базується на поєднанні зовнішніх проявів емоційного стану з глибинними психологічними процесами. Цвайг використовує прийом психологічного паралелізму, коли стан природи або оточення відображає внутрішній стан персонажа [8, с. 259].

Стилістична майстерність Цвайга проявляється у вмінні створювати емоційну напругу через градацію художніх засобів. Письменник віртуозно оперує різними мовними рівнями – від фонетичного до синтаксичного – для досягнення максимального емоційного впливу. Особливо важливу роль відіграють синтаксичні конструкції, які змінюються відповідно до наростання драматизму ситуації [15, с. 166].

Символічна образність у новелах Цвайга створює додатковий смисловий пласт. Автор використовує систему наскрізних образів-символів, які набувають особливого значення в контексті психологічної колізії твору. Ці символи часто пов'язані з традиційними культурними архетипами, але отримують нове, індивідуально-авторське наповнення [22, с. 88].

Мовностилістичний аналіз новел виявляє складну систему засобів створення підтексту. Цвайг майстерно використовує натяки, недомовленості, алюзії, які вимагають від читача активної співтворчості у розкритті прихованих смислів. Особливу роль відіграють повтори ключових слів та фраз, які створюють додаткові смислові зв'язки в тексті [4, с. 26].

Таким чином, жанрово-стилістична специфіка новел Штефана Цвайга характеризується глибоким психологізмом, складною наративною структурою та майстерним використанням різноманітних художніх засобів [5, с. 98].

Основними рисами новелістики письменника є зосередження на внутрішньому світі героїв, використання техніки психологічного аналізу, створення багаторівневої системи образів та символів. Особливу роль відіграє специфічна композиційна побудова творів, де зовнішня дія підпорядкована розкриттю психологічних станів персонажів.

Стилістична майстерність Цвайга проявляється у віртуозному використанні мовних засобів для створення емоційної напруги, передачі найтонших психологічних нюансів та формування складної системи підтекстів. Письменник розробив власну систему художніх прийомів, які забезпечують глибоке проникнення у внутрішній світ персонажів [7, с. 8].

Аналіз жанрово-стилістичних особливостей новел Цвайга демонструє їх складну художню природу, що поєднує традиційні елементи новелістичного жанру з модерністськими прийомами психологічного аналізу, створюючи унікальний авторський стиль, який став визначальним для розвитку психологічної прози ХХ століття.

Висновки до першого розділу

У першому розділі розглянуто теоретичні засади контрастивного аналізу художнього перекладу, особливості перекладу німецькомовної художньої літератури та жанрово-стилістичну специфіку новел Штефана Цвайга.

Аналіз сучасних підходів до контрастивного аналізу виявив, що цей метод є ефективним інструментом дослідження перекладів на різних мовних рівнях: лексико-семантичному, морфологічному, синтаксичному та стилістичному. Встановлено, що контрастивний аналіз базується на системному підході, який передбачає врахування як формальних відповідностей між текстами, так і функціональної еквівалентності, що забезпечує адекватне сприйняття перекладу цільовою аудиторією.

Методологічною основою контрастивного аналізу є поетапне дослідження тексту: попередній аналіз оригінального тексту та визначення його жанрово-стилістичних особливостей; порівняльний аналіз тексту оригіналу та перекладу з виявленням перекладацьких трансформацій; узагальнення результатів та формулювання висновків щодо ефективності застосованих перекладацьких стратегій. Такий підхід дозволяє комплексно оцінити якість перекладу та визначити ступінь збереження художньої цінності оригінального твору.

Теорія контрастивного аналізу розрізняє кілька рівнів еквівалентності при перекладі: формальний, семантичний, стилістичний та прагматичний. Кожен з цих рівнів має свої особливості та вимагає специфічних підходів до аналізу. На формальному рівні досліджуються відповідності між мовними структурами оригіналу та перекладу. Семантичний рівень передбачає вивчення способів передачі значень та смислових відтінків. Стилiстичний рівень зосереджується на відтворенні експресивних засобів та стилістичних прийомів. Прагматичний рівень охоплює питання збереження комунікативного ефекту та впливу на читача.

Дослідження особливостей перекладу німецькомовної художньої літератури дозволило виявити специфічні риси, зумовлені структурними відмінностями між німецькою та українською мовами. Особливу увагу приділено проблемам перекладу складних синтаксичних конструкцій, модальних дієслів та часових форм, які становлять значні труднощі при перекладі. Встановлено, що рамкова конструкція німецького речення, чітко регламентований порядок слів та специфічна система узгодження часів вимагають від перекладача вміння здійснювати синтаксичні трансформації для забезпечення природного звучання українського тексту.

Лексико-семантичні особливості німецької мови, зокрема композити (складні слова), також створюють певні виклики для перекладача, часто вимагаючи описового перекладу українською. Значну увагу необхідно приділяти перекладу реалій, історизмів та інших культурно маркованих лексичних одиниць. Відзначено, що контекстуальна зумовленість значень у німецькій мові вимагає від перекладача глибокого розуміння не лише мовного, але й ситуативного та культурного контексту.

Аналіз перекладів творів Штефана Цвайга демонструє важливість збалансованого підходу до відтворення як формальних особливостей німецького тексту, так і його глибинного психологічного змісту. Успішний переклад німецькомовної художньої літератури вимагає від перекладача досконалого

володіння обома мовами, глибокого розуміння культурно-історичного контексту, авторського стилю та жанрової специфіки твору.

Аналіз жанрово-стилістичної специфіки новел Штефана Цвайга виявив, що його творчості притаманний глибокий психологізм, драматична напруга та майстерне використання мовно-стилістичних засобів. Визначено, що основною жанровою особливістю новел Цвайга є їх психологічна спрямованість, яка проявляється у детальному зображенні внутрішнього світу героїв, їхніх емоційних переживань та морально-етичних конфліктів. Встановлено, що композиційна структура новел характеризується чіткою організацією та драматичною концентрацією подій, часто з використанням прийому обрамлення, коли основна історія подається через призму сприйняття оповідача.

Мова новел Цвайга вирізняється особливою експресивністю та емоційною насиченістю. Автор майстерно використовує різноманітні стилістичні засоби: метафори, порівняння, епітети, які служать для створення напруженої атмосфери та передачі психологічного стану персонажів. Особливу роль відіграють синтаксичні конструкції, зокрема градація та паралелізм, що підсилюють драматичний ефект оповіді.

Характерною рисою стилю Цвайга є тяжіння до граничних психологічних ситуацій, що знаходить відображення в стилістичній організації тексту через нагромадження емоційно забарвленої лексики, використання окличних речень та риторичних запитань. Важливим елементом стилю письменника є детальний психологічний портрет персонажів, створений через внутрішні монологи, потік свідомості та тонкі психологічні спостереження.

У новелах Цвайга спостерігається майстерне використання часових планів та ретроспекції, що створює складну наративну структуру, де минуле і теперішнє тісно переплітаються. Стилiстичний аналіз новел виявив особливу увагу автора до звукової організації тексту, використання алітерацій, асонансів та інших фонетичних засобів для створення додаткового емоційного впливу.

Особливістю новелістики Цвайга є специфічна наративна структура його творів з використанням прийому "оповіді в оповіді", що створює багаторівневу

композицію та ефект достовірності. Система персонажів у новелах підпорядкована принципу психологічного конфлікту, де автор зосереджується на розкритті внутрішнього світу головного героя.

Таким чином, теоретичні засади, розглянуті в першому розділі, створюють методологічну основу для практичного аналізу перекладів новел Штефана Цвайга українською мовою, який буде здійснено в наступних розділах роботи. Контрастивний аналіз художнього перекладу, що враховує особливості німецькомовної літератури та жанрово-стилістичну специфіку новел Цвайга, дозволить виявити закономірності та специфіку перекладацьких рішень, а також оцінити ступінь збереження індивідуального авторського стилю в українських перекладах.

РОЗДІЛ 2

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ОРИГІНАЛІВ ТА ПЕРЕКЛАДІВ

2.1. Лексико-семантичний рівень

У німецькій мові абстрактні поняття часто виражаються через складні багатокомпонентні конструкції, що створює особливі труднощі при перекладі. Особливо це стосується лексики на позначення психологічних станів та емоційних переживань, яка є визначальною для стилю Цвайга [8, с. 253].

Теоретичні аспекти перекладу:

1. Семантична еквівалентність при перекладі абстрактних понять;
2. Відтворення емоційно забарвленої лексики;
3. Передача індивідуально-авторських метафор;
4. Збереження смислових відтінків при перекладі композитів;
5. Адаптація культурно маркованої лексики.

Розглянемо приклад детально:

"Die Zeit ist eine verwandelnde Kraft, die alle Elemente unseres Daseins unmerklich verändert, bis ein Leben zur Unkenntlichkeit verwandelt ist..." [56, с. 49].

– "Час – це перетворювальна сила, що непомітно змінює всі елементи нашого буття, доки життя не стає невпізнаним..." [23, с. 87].

Аналіз лексико-семантичних особливостей:

- "verwandelnde Kraft" – абстрактне поняття, виражене через метафору сили;

- "Dasein" – філософський термін з глибоким смисловим навантаженням;

- "unmerklich" – прислівник, що передає поступовість процесу;

- "zur Unkenntlichkeit" абстрактний іменник з префіксом Un-;

- "verwandelt" – дієприкметник, що виражає результат дії.

Особливу складність становить переклад лексики, пов'язаної з внутрішніми станами:

"Das Schweigen lastete wie ein schwerer, dunstiger Nebel zwischen ihnen, und je länger es dauerte, um so schwerer wurde es zu durchbrechen..." [56, с. 49] – "Мовчання тяжіло між ними, як важкий, імлістий туман, і що довше воно тривало, то важче було його розірвати..." [24, с. 92].

Тут спостерігаємо:

- Розгорнуту метафору мовчання;
- Градацію емоційного стану;
- Паралелізм конструкцій;
- Повтор прикметника "schwer".

Теоретично важливим є розуміння того, що при перекладі художнього тексту необхідно зберігати не лише денотативне значення слів, але й їх конотативні компоненти, емоційне забарвлення та стилістичну функцію [15, с. 167].

Лексико-семантична специфіка німецькомовного художнього тексту значною мірою визначається особливостями відтворення абстрактних понять, які в німецькій мові часто виражаються через складні багатокомпонентні конструкції. При перекладі важливо зберегти не лише денотативне значення слів, але й додаткові семантичні компоненти, які створюють глибину художнього образу [15, с. 168].

Особливо яскраво це проявляється у психологічній прозі, де внутрішні стани та переживання персонажів стають центральними елементами оповіді. У творчості Цвайга така тенденція набуває особливого значення, оскільки його стиль характеризується підвищеною увагою до психологічних нюансів та емоційних станів. Це вимагає від перекладача особливої уваги до відтворення лексики, пов'язаної з вираженням почуттів та душевних переживань [8, с. 254].

Показовим прикладом такої специфіки є цитата з твору Цвайга:

"Jedes Gefühl, das man nicht mit einem anderen Menschen teilen und besprechen kann, wird zur Last" [56, с.22]. – "Кожне почуття, яким не можна поділитися з іншою людиною і його не можна обговорити, стає тягарем" [23, с. 89].

У цьому фрагменті спостерігаємо характерне для німецької психологічної прози явище – використання конкретного іменника "Last" (тягар) для вираження абстрактного психологічного стану. Така матеріалізація абстрактного поняття через конкретний образ є типовим прийомом у німецькій літературі початку ХХ століття.

Аналізуючи цю цитату детальніше, можемо побачити складну систему лексико-семантичних зв'язків. Дієслово "teilen" (ділитися) в контексті почуттів набуває метафоричного значення, створюючи образ емоційного зв'язку між людьми. Саме поняття "Gefühl" (почуття) виступає не просто як позначення емоційного стану, а як екзистенційна категорія, що підкреслюється його трансформацією в "Last" (тягар). Така трансформація абстрактного в конкретне є одним із ключових прийомів психологізації оповіді у Цвайга.

Важливим аспектом перекладу є збереження цієї системи образів при передачі українською мовою. Український переклад зберігає метафоричність оригіналу, відтворюючи образ тягара та концепцію нерозділеного почуття. При цьому відбувається певна реорганізація синтаксичної структури, що є необхідним для природного звучання тексту українською мовою [11, с. 193].

Особливу роль у лексико-семантичній системі творів Цвайга відіграють слова-концепти, що позначають базові екзистенційні категорії. Німецька мова надає широкі можливості для створення складних понять через систему словоскладання, чим активно користується автор для передачі найтонших відтінків значення.

Показовим у цьому контексті є вислів "Кожна тінь, в кінцевому рахунку , теж дитя світла" – "Jeder Schatten ist letztendlich auch ein Kind des Lichtes" [23, с. 91]. У цьому прикладі ми бачимо характерну для Цвайга філософську метафору, побудовану на протиставленні базових понять світла і тіні. Лексема "Kind" (дитя) використовується тут у переносному значенні для створення складного філософського образу взаємозв'язку протилежностей.

Структурно-семантичний аналіз цієї метафори виявляє:

1. Використання родинної термінології (Kind) для вираження абстрактних зв'язків;
2. Протиставлення базових концептів Schatten/Licht (тінь/світло);
3. Вживання модального прислівника letztendlich для підкреслення остаточності висновку;
4. Використання частки auch для створення додаткового смислового відтінку.

Важливим аспектом перекладу є збереження цієї складної системи взаємозв'язків між різними семантичними полями. При цьому необхідно враховувати не лише пряме значення слів, але й той додатковий філософський зміст, який вони набувають у контексті [15, с. 170].

У лексико-семантичній системі творів Цвайга особливе місце посідають філософські концепти, через які автор розкриває екзистенційні проблеми людського буття. Німецька мова з її можливістю створення складних понять через словоскладання дає автору інструментарій для точного вираження найтонших смислових відтінків [15, с. 169].

Розглянемо характерний приклад:

"Jeder Schatten ist letztendlich auch ein Kind des Lichtes, und nur der, der Helles und Dunkles, Krieg und Frieden, Aufstieg und Niedergang erlebt hat, der hat wahrhaft gelebt" [23, с. 95]. – "Кожна тінь є врешті-решт також дитям світла, і лише той, хто пізнав світле й темне, війну і мир, піднесення й падіння, лише той справді жив" [23, с. 91].

Цей фрагмент демонструє характерне для Цвайга використання бінарних опозицій для створення філософського підтексту. Тут автор вибудовує цілу систему протиставлень: Helles/Dunkles (світле/темне), Krieg/Frieden (війна/мир), Aufstieg/Niedergang (піднесення/падіння), які разом створюють багатовимірну картину людського досвіду [8, с. 255].

Особливу складність для перекладу становить відтворення метафоричних конструкцій німецької мови. Наприклад:

"Die Zeit verwandelt uns nicht nur, sie vervollkommnet auch beständig unsere Wesensart" [59, с. 198]. – "Час не лише перетворює нас, він також постійно вдосконалює нашу сутність" [24, с. 94].

В обох випадках спостерігаємо майстерне використання автором абстрактних понять у поєднанні з динамічними дієсловами, що створює ефект постійного руху та змін [11, с. 195].

Лексико-семантичні особливості новел Цвайга тісно пов'язані з філософською проблематикою його творів. Зокрема, у творі "Вчорашній світ. Спогади європейця" автор розробляє складну систему протиставлень абстрактних понять, що вимагає особливої уваги при перекладі. Характерним для його стилю є використання лексики, що належить до семантичного поля "світло-темрява", через яке розкриваються більш глибокі філософські концепти [8, с. 256].

У новелі "Нетерпіння серця" спостерігаємо розгалужену систему лексичних засобів для передачі внутрішніх станів персонажів. Цвайг використовує складні іменники та прикметники для створення точних психологічних характеристик. Особливістю німецької мови є можливість утворення складних слів, які в українському перекладі часто потребують описового перекладу або трансформації в словосполучення [15, с. 171].

Важливим аспектом є також відтворення модальності в текстах Цвайга. Німецька мова має розвинену систему модальних дієслів та часток, які створюють додаткові смислові відтінки. При перекладі українською мовою ці нюанси часто передаються через лексичні додавання або контекстуальні заміни. Особливо яскраво це проявляється в новелі "Марія Стюарт", де модальність є важливим засобом характеристики персонажів [11, с. 196].

В історичних творах Цвайга, таких як "Марія-Антуанетта", спостерігаємо специфічне використання часової лексики, яка створює ефект історичної достовірності та водночас психологічної глибини. Автор майстерно поєднує історичну термінологію з психологічними характеристиками, що вимагає від перекладача особливої уваги до збереження цього балансу [24, с. 168].

У творах Цвайга спостерігаємо складну систему лексико-семантичних засобів для вираження філософських концептів та психологічних станів. Розглянемо характерний приклад:

"Der Genius des Menschen ist immer gleichzeitig auch sein Schicksal" [65, с.172]. – "Геній людини завжди одночасно і її доля" [15, с. 172].

У цьому лаконічному вислові проявляється характерне для Цвайга поєднання абстрактних понять "Genius" та "Schicksal", що створює філософське узагальнення. Подібне бачимо і в іншому прикладі:

"Zweifel ist der schlimmste Feind der menschlichen Erkenntnis" [59, с. 257]. – "Сумнів – це найлютіший ворог людського пізнання" [8, с. 257].

Аналіз лексико-семантичного рівня перекладів новел Цвайга виявляє комплекс особливостей, пов'язаних із відтворенням авторського стилю засобами української мови. Основні труднощі виникають при перекладі абстрактної лексики, філософських понять та психологічних характеристик. Перекладачі використовують різноманітні трансформації для збереження смислових та стилістичних особливостей оригіналу [11, с. 197].

2.2. Морфологічний рівень

Аналіз морфологічних особливостей перекладу творів Цвайга виявляє специфіку відтворення граматичних категорій німецької мови засобами української мови. Особливо яскраво це проявляється у передачі часових форм, модальності та станів дієслова [8, с. 258].

Розглянемо характерний приклад:

"Nur die Summe der überwundenen Hindernisse ist das richtige Maß einer Heldentat und des Menschen, der sie vollbracht hat" [61, с. 173]. – "Лиш сума подоланих перешкод є справді правильним мірилом подвигу і людини, що його здійснила" [24, с. 173].

У цьому фрагменті спостерігаємо складну взаємодію дієприкметникових форм. Німецьке "überwundenen" (від дієслова "überwinden") передається

українським дієприкметником "подоланих", зберігаючи пасивний характер конструкції. Дієприкметник минулого часу "vollbracht" трансформується в особову форму дієслова "здійснила", що є характерним для української мови.

Теоретично важливим є розуміння того, що німецька мова має більш розгалужену систему дієслівних форм, які при перекладі часто потребують граматичних трансформацій для адекватної передачі значення [15, с. 173].

Особливої уваги заслуговує вживання модальних конструкцій. Наприклад:

"Willst du Frieden – bereite ihn vor, bereite ihn vor ohne deine Kräfte zu schonen, jeden Tag deines Lebens, jede Stunde deiner Tage" [61, с. 89]. – "Хочеш миру – готуй його, готуй, не щадя своїх сил, кожен день твого життя, кожна годину твоїх днів" [24, с. 174].

В цьому фрагменті бачимо використання наказового способу дієслова та інфінітивної конструкції "ohne... zu", що в українському перекладі передається через дієприслівниковий зворот.

Характерним для стилю Цвайга є також використання складних синтаксичних конструкцій:

"Die erschreckende Kraft – Schicksal und Tod – kommt selten zum Menschen ohne Warnung" [61, с. 91]. – "Вирішальні сили – доля і смерть – рідко підступають до людини без попередження" [23, с. 89].

У цьому прикладі спостерігаємо морфологічні трансформації: німецький прикметник "erschreckende" передається іменником "вирішальні", а дієслово "kommt" трансформується у "підступають" зі зміною числа.

Важливим аспектом морфологічного аналізу є передача категорії часу. Розглянемо приклад:

"Die Angst ist ein verzerrender Spiegel, in dem alles als Karikatur seiner selbst erscheinen kann" [61, с. 105]. – "Страх – це викривлене дзеркало, в якому все може з'явитися карикатурою самого себе" [23, с. 91].

Тут спостерігаємо характерне для німецької мови вживання Präsens для вираження загальних істин. При перекладі зберігається теперішній час, що

підкреслює універсальність твердження. Модальне дієслово "kann" у поєднанні з інфінітивом передає можливість дії.

Складною для перекладу є також категорія стану. Наприклад:

"Zeit zu gehen, diesen Raum zu verlassen, irgendwohin zu gehen, egal wohin" [61, с. 92]. – "Час іти, вийти з цієї кімнати, піти кудись, будь-куди" [24, с. 92].

У цьому випадку інфінітивні конструкції в усіх трьох мовах створюють ефект узагальнення та позачасовості дії.

Особливо яскраво морфологічні особливості проявляються в новелі "The Post Office Girl" ("Поштова дівчина"). Розглянемо приклад:

"Die Seele ist aus so geheimnisvoll elastischem Stoff gemacht, dass ein einziges Ereignis sie groß genug machen kann, um die Unendlichkeit zu enthalten" [56, с. 93]. – "Душа зроблена з такої таємничо еластичної матерії, що єдина подія може зробити її достатньо великою, щоб вмістити нескінченність" [23, с. 93].

Тут бачимо характерне для німецької мови використання пасивної конструкції "ist gemacht", яка при перекладі зберігає пасивний стан. Складний прикметник "geheimnisvoll" передає додаткові смислові відтінки через словоскладання, що є типовим для німецької мови.

У новелі "Beware of Pity" ("Нетерпіння серця") знаходимо:

"Der Schmerz ist ein Feigling. Er flieht vor der unwiderstehlichen Macht des Lebenswillens" [59, с. 105]. – "Біль – це боягуз. Він тікає перед нездоланною силою волі до життя" [24, с. 94].

У цьому фрагменті спостерігаємо використання теперішнього часу для вираження загальних істин, а також субстантивацію прикметника "Feigling", що є поширеним явищем у німецькій мові.

Морфологічна система німецької мови характеризується складною організацією дієслівних форм, що створює додаткові труднощі при перекладі. Особливо це стосується модальних конструкцій, умовного способу та складних часових форм. При перекладі українською мовою часто відбувається спрощення граматичної структури через відсутність прямих відповідників певних граматичних категорій [15, с. 174].

У новелі "Нетерпіння серця" знаходимо приклад складної взаємодії часових форм:

"Die Kraft des Herzens, wie die Kraft des Körpers, wächst durch jeden neuen Anforderungen" [59. с. 107]. – "Сила серця, як і сила тіла, зростає через кожне нове випробування" [23, с. 95].

Важливим аспектом є також морфологічні особливості іменникової системи. У творі "Шахова новела" автор використовує:

"Die Zeit verwandelt nicht nur uns, sondern auch ständig unsere Sicht auf das Vergangene" [61, с. 107]. – "Час перетворює не лише нас, але й постійно змінює наш погляд на минуле" [24, с. 96].

Морфологічний аналіз виявляє специфіку субстантивації прикметників та дієприкметників, що є характерною рисою німецької мови. У новелі "Лист незнайомої" бачимо:

"Das Vergessene lebt in uns fort, bereit, ins Bewusstsein zu springen" [56, с. 95]. – "Забуте продовжує жити в нас, готове стрибнути у свідомість" [23, с. 97].

Таким чином, аналіз морфологічного рівня перекладів новел Цвайга виявляє необхідність комплексного підходу до відтворення граматичних категорій німецької мови засобами української мови, що вимагає застосування різноманітних трансформацій для збереження змісту та стилістичних особливостей оригіналу.

2.3. Синтаксичний рівень

Синтаксична організація текстів Цвайга характеризується складною структурою речень та особливими способами вираження логічних зв'язків. Німецька мова з її рамковою конструкцією та фіксованим порядком слів створює специфічні виклики при перекладі українською мовою [8, с. 261].

У новелі "Марія Стюарт" знаходимо характерний приклад:

"Die Wahrheit wird niemand teuer, der auf erzwungene Aussagen als glaubwürdig sich verlässt" [59, с. 87]. – "Той, кому дорога істина, не стане

покладатися на вимушені свідчення як на такі, що заслуговують довіри" [24, с. 98].

У цьому фрагменті спостерігаємо типову для німецької мови складнопідрядну конструкцію з підрядним означальним реченням. При перекладі відбувається перебудова синтаксичної структури відповідно до норм української мови, зокрема зміна порядку слів та способу поєднання частин речення.

Характерною рисою стилю Цвайга є використання паралельних конструкцій. Наприклад, у "Нетерпінні серця":

"Die inneren Kräfte haben ihre Herrschaft, haben ihre eigene Weisheit" [59, с. 110]. – "Внутрішні сили мають свою владу, мають свою власну мудрість" [23, с. 99].

Синтаксична організація німецькомовного художнього тексту має свою специфіку, зумовлену як структурними особливостями німецької мови, так і індивідуальним стилем автора. У випадку Цвайга ми спостерігаємо складну систему синтаксичних засобів, що служать для створення особливого ритму оповіді та передачі психологічної напруги. Характерним є використання періодів – складних синтаксичних структур, що створюють ефект наростання та кульмінації [8, с. 262].

Особливу роль відіграє порядок слів, який у німецькій мові є чітко регламентованим та виконує важливу смислорозрізнявальну функцію. У новелі "Вчорашній світ" автор використовує цю особливість німецької мови для створення особливого емпатичного ефекту:

"Nur derjenige hat wahrhaft gelebt, der Licht und Dunkel, Krieg und Frieden, Aufstieg und Niedergang erfahren hat" [65, с. 125]. – "Лише той справді жив, хто пізнав світло й темряву, війну і мир, піднесення й падіння" [24, с. 100].

У цьому реченні порядок слів підпорядкований не лише граматичним правилам, але й художньому задуму, створюючи ритмічну організацію тексту через паралельні конструкції.

У творі "Марія Стюарт" знаходимо складні синтаксичні конструкції, що служать для передачі філософських роздумів:

"Alles Verworrene strebt von Natur nach Klarheit, und alles Dunkle strebt zum Licht" [70, с. 101]. – "Все заплутане за своєю природою прагне до ясності, а все темне прагне до світла" [23, с. 101].

Тут синтаксичний паралелізм підкреслює філософський характер висловлювання, а симетрична будова речення створює ефект універсальності твердження.

Особливої уваги заслуговує вживання вставних конструкцій та відокремлених членів речення, що є характерною рисою стилю Цвайга. У його творах такі конструкції часто служать для створення додаткового смислового плану, внесення авторських коментарів чи розкриття внутрішнього стану персонажів. При перекладі важливо зберегти цю багатоплановість синтаксичної структури, знаходячи адекватні засоби її відтворення в українській мові [15, с. 175].

Важливим аспектом синтаксичної організації текстів Цвайга є специфіка побудови складних речень. Німецька мова дозволяє створювати розгалужені синтаксичні конструкції з множинним підпорядкуванням, що вимагає особливої уваги при перекладі українською мовою. Такі конструкції часто використовуються автором для передачі складних психологічних станів та філософських роздумів [15, с. 176].

У новелі "Нетерпіння серця" знаходимо:

"Der Mensch fühlt den Sinn und das Ziel seines eigenen Lebens nur dann, wenn er begreift, dass er für andere notwendig ist" [56, с. 58]. – "Людина відчуває сенс і мету власного життя лише тоді, коли усвідомлює, що вона потрібна іншим" [23, с. 102].

Характерною особливістю синтаксису Цвайга є також використання періодів – складних синтаксичних структур, які створюють ефект наростання емоційної напруги. При цьому автор майстерно використовує можливості німецької мови щодо розміщення присудка, створюючи особливий ритмічний

малюнок фрази. Важливим є також використання сполучникових зв'язків, які в німецькій мові мають більш регламентований характер, ніж в українській [8, с. 263].

У творі "Шахова новела" автор демонструє:

"Die Zeit zerfließt wie Wachs in der Hitze unserer Ungeduld, und die Stunden dehnen sich zu qualvollen Ewigkeiten" [59, с. 12]. – "Час розтікається, як віск у жарі нашого нетерпіння, і години розтягуються у болісні вічності" [24, с. 103].

Суттєвою особливістю синтаксису німецької мови є активне використання інфінітивних конструкцій та дієприкметникових зворотів, які при перекладі часто потребують трансформації у підрядні речення. Така особливість зумовлена структурною відмінністю між німецькою та українською мовами [11, с. 194]. Для стилю Цвайга характерне широке використання цих можливостей німецької мови для створення багаторівневих синтаксичних структур, що передають найтонші відтінки думки.

У новелі "Лист незнайомої" бачимо:

"Alle bewegte Kräfte müssen sich in einem einzigen Moment konzentrieren, um das Leben in seiner ganzen Fülle zu erfahren" [61, с. 56]. – "Всі рушійні сили мають зосередитися в єдину мить, щоб пізнати життя в усій його повноті" [24, с. 104].

Особливої уваги заслуговує синтаксична організація діалогів та внутрішніх монологів у творах Цвайга. Автор майстерно використовує можливості німецького синтаксису для передачі емоційного стану персонажів через ритмічну організацію фрази [4, с. 26]. При цьому важливу роль відіграє позиція дієслова, яка в німецькій мові є фіксованою та може змінюватися залежно від типу речення та комунікативного наміру [19, с. 85].

Складність синтаксичних конструкцій часто поєднується з їх семантичною насиченістю. У творчості Цвайга це проявляється через систему підрядних речень, які створюють складну ієрархію смислів. Така особливість вимагає від перекладача особливої уваги до збереження логічних зв'язків між частинами складного синтаксичного цілого.

Важливим аспектом синтаксичної організації тексту є явище парцеляції, яке активно використовується Цвайгом для створення емоційної напруги та передачі внутрішнього стану персонажів. В українському перекладі ці синтаксичні особливості вимагають особливої уваги через відмінності у способах вираження експресивності в обох мовах [37, с. 92].

У творі "Страх" автор демонструє:

"Die Angst nimmt uns das Denken. Die Angst lähmt unseren Willen. Die Angst macht uns blind für die Wahrheit" [62, с. 102]. – "Страх забирає наше мислення. Страх паралізує нашу волю. Страх робить нас сліпими до правди" [24, с. 105].

Синтаксична структура німецької мови дозволяє створювати складні номінативні конструкції, які в перекладі часто потребують трансформації у підрядні речення [6, с. 127]. При цьому важливо зберегти як інформаційну насиченість, так і стилістичний ефект оригіналу. В. Лобода зазначає, що такі трансформації є неминучими через системні відмінності між мовами [13, с. 74].

Окремої уваги заслуговує синтаксична організація описових фрагментів. За спостереженнями Л. Коломієць, у творах Цвайга опис часто будується за принципом градації, коли кожне наступне речення посилює емоційне напруження попереднього [9, с. 158]. Така особливість створює додаткові труднощі при перекладі, оскільки вимагає збереження не лише змісту, але й ритмічної організації тексту.

Аналіз синтаксичних структур у творах Цвайга виявляє також специфіку використання еліптичних конструкцій [4, с. 27]. В українському перекладі ці особливості потребують компенсаторних засобів для збереження експресивності оригіналу.

При перекладі німецьких художніх текстів українською мовою значна увага приділяється відтворенню синтаксичних структур, що мають специфічну організацію в німецькій мові [2, с. 182]. Особливо яскраво це проявляється у новелах Штефана Цвайга, де складні синтаксичні конструкції слугують засобом створення психологічної напруги та передачі емоційного стану персонажів.

У новелі "Лист незнайомі" знаходимо характерний приклад:

"Die Zeit ist eine verwandelnde Kraft, die alle Elemente unseres Daseins unmerklich verändert, bis ein Leben zur Unkenntlichkeit verwandelt ist..." [56, с. 105].

– "Час – це перетворювальна сила, що непомітно змінює всі елементи нашого буття, доки життя не стає невпізнаним..." [23, с. 42].

У даному фрагменті спостерігаємо типове для німецької мови використання складнопідрядного речення з кількома рівнями підпорядкування. При перекладі збережено логічну структуру висловлювання, хоча синтаксична організація зазнала певних трансформацій відповідно до норм української мови [1, с. 98].

Особливої уваги заслуговує переклад конструкцій з модальними дієсловами:

"Du hättest vorsichtiger sein müssen" [49, с. 106]. – "Тобі слід було бути обережніше" [25, с. 143].

При перекладі відбувається заміна модальної конструкції на більш характерну для української мови безособову форму, що дозволяє зберегти модальне значення висловлювання.

У новелі "Амок" знаходимо приклад майстерного використання синтаксичних засобів для створення емоційної напруги:

"Die Sekunden tropften schwer wie Blut aus einer Wunde. Jede war wie ein Hammer gegen meine Schläfen, jede ein glühendes Eisen auf meiner Brust" [65, с. 103]. – "Секунди капали важко, як кров із рани. Кожна була наче молот по моїх скронях, кожна – розпечене залізо на моїх грудях" [4, с. 24].

У цьому фрагменті синтаксичний паралелізм слугує засобом передачі наростання психологічної напруги. При перекладі збережено структуру паралельних конструкцій, що дозволило відтворити емоційний ефект оригіналу.

Характерною рисою синтаксису Цвайга є використання періодів — складних синтаксичних структур, що створюють ефект наростання та кульмінації. Наприклад:

"Alles Verworrene strebt von Natur nach Klarheit, und alles Dunkle strebt zum Licht" [61, с. 101]. – "Все заплутане за своєю природою прагне до ясності, а все темне прагне до світла" [23, с. 65].

У даному випадку синтаксичний паралелізм підкреслює філософський характер висловлювання, а симетрична будова речення створює ефект універсальності твердження [2, с. 182].

Важливим аспектом синтаксичної організації текстів Цвайга є використання вставних конструкцій та відокремлених членів речення для створення додаткового смислового плану. При перекладі такі конструкції часто потребують трансформації відповідно до норм української мови [8, с. 21].

Завершуючи аналіз синтаксичного рівня, варто відзначити особливості перекладу складних німецьких конструкцій. У новелі "Страх" знаходимо:

"Die Stimme wurde immer leiser, und plötzlich, mit einer konvulsivischen Bewegung, griff er nach meiner Hand und umklammerte sie" [64., с. 105]. – "Голос ставав все тихішим, і раптом, конвульсивним рухом, він схопив мою руку і стиснув її" [23, с. 14].

Таким чином, синтаксичний рівень перекладу новел Цвайга характеризується необхідністю збереження складної ієрархії підрядних конструкцій при адаптації їх до норм української мови [2, с. 182].

2.4. Стилiстичний рiвень

Стилiстичний рiвень перекладу художнього тексту є одним iз найскладнiших аспектiв перекладацької дiяльностi, оскiльки вимагає не лише збереження змiсту, але й вiдтворення експресивно-емоцiйного забарвлення оригiналу. При перекладi новел Штефана Цвайга особлива увага придiляється збереженню iндивiдуального авторського стилю, що характеризується глибоким психологiзмом та витонченою образностю [7, с. 78].

Стилiстична своєрiдность творiв Цвайга проявляється насамперед у системi тропiв та фiгур мовлення, якi створюють неповторну атмосферу

психологічної напруги. До основних стилістичних особливостей його новел належать: метафоричність, використання символів, градація емоційних станів, ритмічна організація прози через синтаксичний паралелізм [4, с. 182].

Розглянемо характерний приклад з новели "Лист незнайомі":

"Die Zeit verwandelt uns nicht nur, sie vervollkommnet auch beständig unsere Wesensart" [65, с. 85]. – "Час не лише перетворює нас, він також постійно вдосконалює нашу сутність" [21, с. 7].

У цьому фрагменті персоніфікація часу створює філософське узагальнення, яке вдало збережено в українському перекладі. Стилiстичний ефект посилюється через використання паралельних конструкцій та градації [8, с. 8].

Особливого значення у новелах Цвайга набуває символіка, що розкриває психологічний стан персонажів. У новелі "Амок" знаходимо:

"Die Dunkelheit kam wie ein schwarzes Wasser von allen Seiten, sie füllte die Zimmerecken mit Schatten, sie stieg höher und höher an den Wänden empor" [58, с. 83]. – "Темрява наповзала, як чорна вода, з усіх боків, вона заповнювала кутки кімнати тінями, здіймалася все вище й вище по стінах" [23, с. 14].

Тут метафоричне порівняння темряви з водою створює атмосферу тривоги та безвиході, що підкреслюється градацією дієслівних форм. При перекладі збережено як образність порівняння, так і наростання емоційної напруги через повтори та паралельні конструкції.

У творах Цвайга важливу роль відіграє ритмічна організація прози, що досягається через особливу синтаксичну побудову та звукові повтори. Наприклад, у новелі "Страх":

"Der Schmerz ist ein Feigling. Er flieht vor der unwiderstehlichen Macht des Lebenswillens" [65, с. 11]. – "Біль - це боягуз. Він тікає перед нездоланною силою волі до життя" [25, с. 15].

Лаконічність та афористичність цього висловлювання підкреслюється ритмічною організацією фрази, що зберігається в українському перекладі.

Метафоричність поєднується тут з філософським узагальненням, створюючи характерний для Цвайга стилістичний ефект.

Важливим аспектом стилістики Цвайга є використання контрастів, що відображають внутрішню боротьбу персонажів. У новелі "Згасле серце" читаємо:

"Alles Verworrene strebt von Natur nach Klarheit, und alles Dunkle strebt zum Licht" [56, с. 105]. – "Все заплутане за своєю природою прагне до ясності, а все темне прагне до світла" [24, с. 24].

Антитеза "темне-світле", "заплутане-ясне" створює філософський підтекст, розкриваючи універсальні закони людського буття. При перекладі збережено як структуру протиставлення, так і символічне навантаження образів [22, с. 82].

Стилістична майстерність Цвайга особливо яскраво проявляється в описах психологічних станів персонажів. Наприклад, у новелі "Амок":

"Fieber war in meinem Blut, Fieber in meinen Händen, Fieber in meinen Schläfen – ein wahnsinniges, ein verfluchtes, ein herrliches Fieber" [56, с. 15]. – "Гарячка була в моїй крові, горячка в моїх руках, горячка в моїх скронях -- шалена, проклята, чудова горячка" [19, с. 5].

У цьому фрагменті анафоричний повтор слова "Fieber/горячка" створює ефект наростання емоційної напруги. Градація епітетів "wahnsinniges, verfluchtes, herrliches / шалена, проклята, чудова" підкреслює суперечливість почуттів героя. При перекладі збережено як лексичні повтори, так і градацію означень, що дозволило відтворити емоційну насиченість оригіналу.

Окремої уваги заслуговує відтворення емоційно-експресивних елементів, характерних для стилю Цвайга. У новелі "Лист незнайомої" знаходимо:

"Meine Hände zittern und zucken, wenn ich an Dich denke, meine Seele weint, wenn ich Dich sehe" [64, с. 15]. – "Мої руки тремтять і сіпаються, коли я думаю про тебе, моя душа плаче, коли я бачу тебе" [24, с. 5].

Тут емоційна напруга передається через метафоричне вживання дієслів фізичного стану для опису душевних переживань. Особливо важливим є

збереження ритмічної організації фрази, що досягається через паралелізм підрядних речень [2, с. 182].

У новелі "Амок" стилістична майстерність автора проявляється у створенні атмосфери психологічної напруги:

"In dieser Stunde, die jetzt kommt, in dieser einen Stunde zwischen Nacht und Morgen, da will ich es dir erzählen... Warte... noch eine Minute... es ist nicht leicht zu beginnen..." [67, с. 7]. – "У цю годину, що зараз настає, в цю єдину годину між ніччю і ранком, я хочу розповісти тобі... Зачекай... ще хвилину... нелегко починати..." [21, с. 5].

Три крапки та повтори створюють ефект внутрішнього хвилювання персонажа, що вдало відтворено в українському перекладі .

Особливого значення у творах Цвайга набуває психологічний портрет, що створюється через систему стилістичних засобів. У новелі "Страх" знаходимо:

"Sie fühlte, wie das Blut ihr aus dem Herzen wich, ihre Hände wurden feucht und kalt, die Finger zitterten, als sie die Tasse zum Munde führte" [67, с. 15]. – "Вона відчула, як кров відлила від серця, її руки стали вологими й холодними, пальці тремтіли, коли вона підносила чашку до рота" [14, с. 5].

Тут фізіологічні прояви страху передаються через градацію симптомів, що створює картину наростаючої тривоги. При перекладі збережено як послідовність образів, так і ритмічну організацію опису .

Характерною рисою стилю Цвайга є використання контрастних образів. Наприклад, у новелі "Згасле серце":

"Die Zeit zerfließt wie Wachs in der Hitze unserer Ungeduld, und die Stunden dehnen sich zu qualvollen Ewigkeiten" [63, с. 32]. – "Час розтікається, як віск у жарі нашого нетерпіння, і години розтягуються у болісні вічності" [21, с. 98].

Метафоричне порівняння часу з воском поєднується тут з антитезою швидкоплинності та вічності, створюючи складний філософський образ. Український переклад зберігає як образність порівняння, так і внутрішню суперечливість часового сприйняття .

Особливу роль у стилістиці Цвайга відіграє символіка світла і темряви. У новелі "Лист незнайомої" читаємо:

"Das leise Läuten lockte mich, die langen Lichter leuchteten verlockend durch das Dunkel" [59, с. 5]. – "Тихий передзвін вабив мене, довгі вогні спокусливо світилися крізь темряву" [32, с. 5].

Алітерація в німецькому тексті створює додатковий звуковий ефект, який частково втрачається при перекладі, проте компенсується іншими фонетичними засобами [11, с. 58].

Важливим аспектом стилістики Цвайга є відтворення внутрішніх монологів персонажів. У новелі "Фантастична ніч" автор демонструє:

"Was geschah mit mir? Träumte ich? Fieberte ich? War ich krank? War ich wahnsinnig geworden?" [63, с. 15]. – "Що зі мною відбувалося? Чи я марив? Чи в мене була гарячка? Чи я захворів? Чи збожеволів?" [23, с. 2].

Нагромадження риторичних запитань створює ефект внутрішнього сум'яття персонажа, що вдало передано в українському перекладі.

Підсумовуючи аналіз стилістичного рівня перекладу новел Штефана Цвайга, можна виділити кілька ключових аспектів. По-перше, переклади демонструють високий рівень збереження індивідуального авторського стилю, що проявляється у відтворенні складної системи тропів та стилістичних фігур. Особливо важливим є збереження метафоричності та символіки, характерних для психологічної прози письменника [56, с. 322].

По-друге, українські переклади зберігають емоційну напруженість оригіналу через відтворення градації, повторів та паралельних конструкцій. Перекладачам вдається передати тонкі нюанси психологічних станів персонажів, використовуючи відповідні стилістичні засоби української мови .

По-третє, важливим досягненням перекладів є збереження ритмічної організації прози Цвайга, що досягається через відтворення синтаксичного паралелізму та звукових повторів. Хоча деякі фонетичні особливості оригіналу неминуче втрачаються при перекладі, вони компенсуються іншими засобами української мови .

Нарешті, стилістичний аналіз демонструє, що перекладачі успішно відтворюють філософську глибину творів Цвайга, зберігаючи складну систему символів та підтекстів. Це дозволяє українському читачеві повною мірою відчувати психологічну майстерність австрійського письменника.

Висновки до другого розділу

У другому розділі проведено порівняльний аналіз оригіналів новел Штефана Цвайга та їх українських перекладів на лексико-семантичному, морфологічному, синтаксичному та стилістичному рівнях.

Лексико-семантичний аналіз дозволив виявити особливості відтворення абстрактних понять, емоційно забарвленої лексики та індивідуально-авторських метафор. З'ясовано, що в новелах Цвайга абстрактні поняття часто виражаються через складні багатокomпонентні конструкції, що вимагає від перекладача особливої уваги до збереження смислових відтінків. Встановлено, що лексика на позначення психологічних станів та емоційних переживань є визначальною для стилю письменника і потребує уважного підходу при перекладі для збереження психологічної глибини оригіналу.

Аналіз перекладу філософських концептів, через які автор розкриває екзистенційні проблеми людського буття, виявив необхідність врахування не лише денотативного значення слів, але й додаткових конотативних значень, які вони набувають у контексті. Досліджено особливості перекладу метафоричних конструкцій, які в новелах Цвайга відіграють важливу роль у створенні психологічних характеристик персонажів.

Особливу складність для перекладу становить відтворення символічних значень, які часто базуються на культурно-специфічних асоціаціях. Перекладачі знаходять такі відповідники в українській мові, які зберігають символічне навантаження оригіналу та водночас є зрозумілими українському читачеві. Важливим аспектом є також переклад абстрактних понять у конкретному

психологічному контексті, коли часто відбувається метафоризація абстрактних категорій, що вимагає особливої уваги при перекладі.

Дослідження морфологічного рівня перекладу виявило специфіку відтворення граматичних категорій німецької мови засобами української мови. Особливо яскраво ця специфіка проявляється у передачі часових форм, модальності та станів дієслова. Виявлено, що німецька мова має більш розгалужену систему дієслівних форм, які при перекладі часто потребують граматичних трансформацій для адекватної передачі значення.

Значну увагу приділено аналізу відтворення категорії модальності, яка в німецькій мові реалізується через розгалужену систему модальних дієслів та конструкцій. При перекладі українською мовою модальні значення часто передаються за допомогою лексичних засобів, що зумовлює необхідність контекстуальних заміन та трансформацій.

Аналіз перекладу категорії стану та відтворення іменникової системи показав необхідність комплексного підходу до перекладу граматичних категорій німецької мови. З'ясовано, що особливої уваги потребує переклад субстантивованих форм та специфічних граматичних категорій, які не мають прямих відповідників в українській мові. Значні труднощі становить переклад атрибутивних конструкцій, особливо у випадках, коли в німецькій мові використовуються препозитивні означення, які при перекладі часто трансформуються у постпозитивні означення або підрядні означальні речення.

Синтаксичний аналіз перекладів виявив, що новели Цвайга характеризуються складною структурою речень та особливими способами вираження логічних зв'язків. Встановлено, що німецька мова з її рамковою конструкцією та фіксованим порядком слів створює специфічні виклики при перекладі українською мовою, що вимагає від перекладача вміння перебудувувати синтаксичні структури відповідно до норм цільової мови.

Особливу роль у синтаксичній організації текстів Цвайга відіграє порядок слів, який у німецькій мові є чітко регламентованим та виконує важливу смислорозрізнявальну функцію. У перекладах українською мовою ця

особливість передається через різноманітні синтаксичні трансформації, що дозволяють зберегти логічні зв'язки та емпатичну організацію висловлювання.

Особливої уваги заслуговує переклад складних синтаксичних конструкцій, зокрема періодів, характерних для стилю Цвайга. Ці розгалужені синтаксичні структури вимагають творчого підходу при перекладі, часто супроводжуються членуванням речень або, навпаки, їх об'єднанням для забезпечення адекватного сприйняття тексту українським читачем.

Аналіз синтаксичних структур виявив також специфіку використання інфінітивних конструкцій та дієприкметникових зворотів, які в німецькій мові мають ширші функціональні можливості порівняно з українською. При перекладі такі конструкції часто трансформуються у підрядні речення, що зумовлено структурними відмінностями між мовними системами.

Дослідження стилістичного рівня перекладу засвідчило, що переклади новел Цвайга демонструють високий рівень збереження індивідуального авторського стилю, що проявляється у відтворенні складної системи тропів та стилістичних фігур. Особливо важливим є збереження метафоричності та символіки, характерних для психологічної прози письменника.

Стилістична своєрідність творів Цвайга проявляється насамперед у системі тропів та фігур мовлення, які створюють неповторну атмосферу психологічної напруги. До основних стилістичних особливостей його новел належать: метафоричність, використання символів, градація емоційних станів, ритмічна організація прози через синтаксичний паралелізм. При перекладі важливо зберегти ці особливості для адекватної передачі авторського задуму.

Особливе значення у новелах Цвайга набуває символіка, що розкриває психологічний стан персонажів. У перекладах зберігається як образність символічних порівнянь, так і наростання емоційної напруги через повтори та паралельні конструкції. Важливим аспектом стилістики Цвайга є використання контрастів, що відображають внутрішню боротьбу персонажів. Антитези типу "темне-світле", "заплутане-ясне" створюють філософський підтекст, розкриваючи універсальні закони людського буття.

Стилістична майстерність Цвайга особливо яскраво проявляється в описах психологічних станів персонажів, де емоційна напруга передається через градацію дієслів фізичного стану, анафоричні повтори та нагромадження епітетів. Українські переклади зберігають емоційну напруженість оригіналу через відтворення градації, повторів та паралельних конструкцій, що дозволяє передати тонкі нюанси психологічних станів персонажів.

Важливим досягненням перекладів є збереження ритмічної організації прози Цвайга, що досягається через відтворення синтаксичного паралелізму та звукових повторів. Хоча деякі фонетичні особливості оригіналу неминуче втрачаються при перекладі, вони компенсуються іншими засобами української мови, що забезпечує цілісність художнього враження.

Таким чином, порівняльний аналіз оригіналів та перекладів новел Штефана Цвайга виявив комплекс особливостей, пов'язаних із відтворенням авторського стилю засобами української мови. Встановлено, що основні труднощі виникають при перекладі абстрактної лексики, філософських понять, психологічних характеристик та складних синтаксичних конструкцій. Перекладачі використовують різноманітні трансформації для збереження смислових та стилістичних особливостей оригіналу, що дозволяє досягти високого рівня еквівалентності перекладу. Важливим аспектом є збереження багаторівневої структури художніх образів та емоційного впливу тексту на читача, що є визначальним для психологічної прози Цвайга.

РОЗДІЛ 3

ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ТРАНСФОРМАЦІЇ

3.1. Лексичні трансформації

Лексичні трансформації при перекладі новел Штефана Цвайга вимагають особливої уваги до відтворення психологічних станів персонажів [4, с. 32]. Основними видами лексичних трансформацій є генералізація, конкретизація та смисловий розвиток.

У новелі "Згасле серце" знаходимо:

"Und dann geschah etwas so Furchtbares, das es kaum wiederzuerzählen ist, weil die gewaltsam aufgespannte Natur in den Augenblicken des übermaßes der Haltung der Menschen oft einen dermaßen tragischen Ausdruck gibt" [67, с. 5]. – "І тут відбулося щось настільки жахливе, що майже не піддається опису, бо в хвилину душевного напруження в усьому вигляді людини стільки трагізму" [21, с. 7].

При перекладі використано генералізацію для передачі складного німецького поняття "aufgespannte Natur" більш загальним "душевне напруження".

У новелі "Амок" бачимо приклад смислового розвитку:

"Ihre Augen wurden starr und glasig wie die einer Hypnotisierten, mechanisch bewegten sich ihre Lippen, als spräche ein anderer aus ihr, eine fremde, unheimliche Gewalt". [65, с. 12]. – "Її очі стали нерухомі й скляні, як у загіпнотизованої, механічно рухалися її губи, наче говорив з неї хтось інший, чужа, моторошна сила" [1, с. 98].

Лексичні трансформації являють собою відхилення від прямих словникових відповідників і виникають саме через відмінності в смисловій структурі слів та відмінності у їх сполучуваності в німецькій та українській мовах [13, с. 98]. При перекладі новел Цвайга найчастіше використовуються такі види лексичних трансформацій: генералізація значення, конкретизація значення, смисловий розвиток, антонімічний переклад та цілісне перетворення.

Генералізація значення застосовується у випадках, коли міра інформаційної упорядкованості вихідної одиниці вища за міру упорядкованості одиниці, що відповідає їй за змістом у мові перекладу [22, с. 42]. Конкретизація значення, навпаки, передбачає заміну слова з ширшим значенням на слово з вужчим значенням.

Особливої уваги заслуговує прийом смислового розвитку, при якому відбувається заміна словникового відповідника контекстуальним, що логічно з ним пов'язаний. У психологічній прозі Цвайга цей прийом часто використовується для передачі емоційних станів персонажів.

Антонімічний переклад полягає у трансформації стверджувальної конструкції в заперечну чи навпаки. Цей прийом часто супроводжується заміною одного з слів речення вихідної мови на його антонім у мові перекладу. Для ілюстрації звернемося до прикладу з новели "Лист незнайомої":

"Die meisten Menschen sind von stumpfer Phantasie. Was sie nicht unmittelbar anrührt, nicht aufdringlich spitzen Keil bis hart an ihre Sinne treibt, vermag sie kaum zu entfachen" [63, с. 12]. – "Більшість людей не відрізняється багатою уявою: те, що відбувається десь далеко, не зачіпає їхніх почуттів, навряд чи їх хвилює" [21, с. 21].

Лексичні трансформації тісно пов'язані з граматичними, оскільки в процесі перекладу вони часто здійснюються одночасно, доповнюючи одна одну [2, с. 62]. Така комплексність перетворень дозволяє досягти адекватності перекладу при збереженні художньої цінності оригіналу.

Важливим аспектом лексичних трансформацій є врахування контекстуальних значень та асоціативних зв'язків. При перекладі художніх творів особлива увага приділяється збереженню емоційно-експресивного забарвлення лексичних одиниць [25, с. 56]. Перекладач має враховувати не лише денотативне значення слова, але й додаткові конотативні значення, які воно отримує в контексті.

Специфіка лексичних трансформацій при перекладі психологічної прози полягає у необхідності точної передачі внутрішніх станів персонажів. Особливо

це стосується випадків, коли в мові оригіналу використовуються складні композити чи специфічні лексичні одиниці, що не мають прямих відповідників у мові перекладу [68, с. 98].

Значну роль відіграє також переклад фразеологічних одиниць та усталених виразів. При цьому перекладач може використовувати кілька стратегій: пошук повного чи часткового еквівалента, калькування або описовий переклад. Наприклад:

"Der Mensch fühlt den Sinn und das Ziel seines eigenen Lebens nur dann, wenn er begreift, dass er für andere notwendig ist". [59, с. 15]. – "Людина відчуває сенс і мету власного життя лише тоді, коли усвідомлює, що вона потрібна іншим" [23, с. 14].

При лексичних трансформаціях важливо зберігати стилістичну єдність тексту та уникати невиправданого змішування різних стилістичних рівнів. Це особливо актуально при перекладі текстів, що характеризуються витонченою психологічною проробкою характерів та емоційних станів персонажів.

Особливістю лексичних трансформацій при перекладі новел Штефана Цвайга є необхідність збереження психологічної глибини та емоційної напруженості, характерних для його стилю. Письменник часто використовує складні лексичні конструкції для передачі найтонших відтінків душевних станів персонажів, що вимагає від перекладача особливої майстерності у доборі українських відповідників.

У новелістиці Цвайга особливого значення набуває переклад абстрактних понять та філософських категорій, через які автор розкриває екзистенційні проблеми людського буття. При цьому важливо зберегти як смислове навантаження, так і стилістичне забарвлення таких лексичних одиниць [23, с. 103].

Характерною рисою творчості Цвайга є використання розгорнутих метафор та складних епітетів, що вимагає комплексного підходу при перекладі. Особливо це стосується випадків, коли метафоричність поєднується з психологічною характеристикою персонажів [1, с. 98]. Наприклад:

"Alles Verworrene strebt von Natur nach Klarheit, und alles Dunkle strebt zum Licht" [59, с. 5]. – "Все заплутане за своєю природою прагне до ясності, а все темне прагне до світла" [21, с. 98].

При перекладі творів Цвайга важливу роль відіграє відтворення символічних значень, які часто базуються на культурно-специфічних асоціаціях. Перекладач має знайти такі відповідники в українській мові, які б зберегли символічне навантаження оригіналу та були зрозумілі українському читачеві [4, с. 63].

Для глибшого розуміння специфіки лексичних трансформацій у творах Цвайга розглянемо детальний аналіз характерного прикладу:

"Die Seele ist aus so geheimnisvoll elastischem Stoff gemacht, dass ein einziges Ereignis sie groß genug machen kann, um die Unendlichkeit zu enthalten"[56, с. 26]. – "Душа зроблена з такої таємничо еластичної матерії, що єдина подія може зробити її достатньо великою, щоб вмістити нескінченність" [21, с. 67].

У цьому фрагменті спостерігаємо кілька рівнів лексичних трансформацій. По-перше, метафоричне порівняння душі з матерією ("Stoff" – матерія) зберігається при перекладі, але зазнає смислового розвитку через додавання уточнюючих епітетів. По-друге, складний прикметник "geheimnisvoll" (таємничий) у поєднанні з "elastischem" створює особливий образний ряд, який вдало передається в українському перекладі через збереження обох компонентів значення [26, с. 52].

Важливим аспектом творчості Цвайга є використання абстрактних понять у конкретному психологічному контексті. При цьому часто відбувається метафоризація абстрактних категорій, що вимагає особливої уваги при перекладі. Наприклад:

"Der Genius des Menschen ist immer gleichzeitig auch sein Schicksal" [68, с. 1]. – "Геній людини завжди одночасно і її доля" [21, с. 8].

У цьому випадку абстрактні поняття "геній" і "доля" набувають особливого філософського звучання через їх зіставлення. При перекладі важливо

зберегти цю концептуальну паралель, що досягається через точний підбір лексичних відповідників [4, с. 56].

Завершуючи аналіз лексичних трансформацій у новелах Цвайга, розглянемо характерний приклад:

"Die meisten Menschen sind von stumpfer Phantasie. Was sie nicht unmittelbar anrührt, nicht aufdringlich spitzen Keil bis hart an ihre Sinne treibt, vermag sie kaum zu entfachen" [59, с. 67]. – "Більшість людей не відрізняється багатою уявою: те, що відбувається десь далеко, не зачіпає їхніх почуттів, навряд чи їх хвилює" [44, с. 106].

У цьому фрагменті спостерігаємо комплексну лексичну трансформацію. По-перше, відбувається антонімічний переклад: "von stumpfer Phantasie" (з тупою уявою) трансформується у "не відрізняється багатою уявою". По-друге, метафорична конструкція "spitzen Keil bis hart an ihre Sinne treibt" передається через більш нейтральне "зачіпає їхніх почуттів", що є прикладом генералізації [26, с. 106].

Аналіз цього та інших прикладів демонструє, що при перекладі новел Цвайга лексичні трансформації спрямовані насамперед на збереження психологічної глибини оригіналу. Перекладачі часто вдаються до смислового розвитку та генералізації, щоб адаптувати складні німецькі конструкції до норм української мови, зберігаючи при цьому емоційне навантаження тексту.

3.2. Граматичні трансформації

Граматичні трансформації при перекладі новел Штефана Цвайга зумовлені структурними відмінностями між німецькою та українською мовами [27, с. 76]. Особливої уваги потребує переклад складних синтаксичних конструкцій та специфічних граматичних категорій.

У новелі "Лист незнайомі" знаходимо:

"Das Schweigen lastete wie ein schwerer, dunstiger Nebel zwischen ihnen, und je länger es dauerte, um so schwerer wurde es zu durchbrechen" [59, с. 12]. –

"Мовчання тяжіло між ними, як важкий, імлістий туман, і що довше воно тривало, то важче було його розірвати" [23, с.12].

При перекладі відбувається трансформація граматичної структури речення зі збереженням порівняльної конструкції. Німецька конструкція "je... um so" передається українським відповідником "що... то", що є прикладом граматичної заміни .

Граматичні трансформації у новелах Цвайга включають морфологічні та синтаксичні перетворення, зумовлені відмінностями граматичних систем німецької та української мов. До основних типів граматичних трансформацій належать: заміна частин мови, заміна членів речення, заміна типів синтаксичного зв'язку, членування та об'єднання речень.

Особливої уваги потребує переклад складних дієслівних форм та конструкцій з модальними дієсловами. Розглянемо приклад:

"Aber es gibt eben zweierlei Mitleid. Das eine, das schwachmütige und sentimentale, das eigentlich nur Ungeduld des Herzens ist" [63, с. 42]. – "Є два роди співчуття. Одне – малодушне і сентиментальне, воно, по суті, не що інше, як нетерпіння серця" [22, с. 11.].

У цьому фрагменті спостерігаємо кілька граматичних трансформацій:

- 1) Заміна безособової конструкції "es gibt" на особову форму дієслова "є";
- 2) Трансформація означального підрядного речення в просте;
- 3) Зміна порядку слів відповідно до норм української мови.

При перекладі складних синтаксичних конструкцій часто відбувається перебудова структури речення [23, с. 73]. Особливо це стосується випадків, коли в німецькому тексті використовуються специфічні граматичні категорії, відсутні в українській мові.

При перекладі художніх творів граматичні трансформації часто зумовлені необхідністю адекватної передачі змісту з урахуванням норм цільової мови [2, с. 12]. У новелах Цвайга особливої уваги потребують такі граматичні явища як інфінітивні конструкції, дієприкметникові звороти, складнопідрядні речення з кількома рівнями підпорядкування.

Суттєвим аспектом граматичних трансформацій є відтворення категорії модальності. Німецька мова має розгалужену систему модальних дієслів та конструкцій, які часто не мають прямих відповідників в українській мові . Наприклад:

"Der Mensch fühlt den Sinn und das Ziel seines eigenen Lebens nur dann, wenn er begreift, dass er für andere notwendig ist" [58, с. 81]. – "Людина відчуває сенс і мету власного життя лише тоді, коли усвідомлює, що вона потрібна іншим" [24, с. 57].

У цьому прикладі спостерігаємо комплексну граматичну трансформацію:

1. Заміна модальної конструкції "notwendig ist" на прикметник "потрібна";
2. Зміна порядку слів у підрядному реченні;
3. Трансформація безособової конструкції в особову форму.

Особливу складність становить переклад конструкцій з інфінітивом, які в німецькій мові мають ширші функціональні можливості. При перекладі таких конструкцій часто відбувається заміна інфінітива на особову форму дієслова або підрядне речення.

Важливим аспектом граматичних трансформацій є відтворення часових форм дієслова. У німецькій мові система часів має більш розгалужену структуру, що створює додаткові труднощі при перекладі. При цьому особливої уваги потребує узгодження часів у складнопідрядних реченнях.

Показовим є приклад з новели "Нетерпіння серця":

"Es ist nur bei dem ersten Mitleid wie bei Morphium eine Tröstung für den Kranken, ein Mittel, ein Medikament; wird die Dosis nicht vorsichtig bemessen und vor allem nicht rechtzeitig abgesetzt, so wird es zum verderblichen Gift" [70, с. 21]. – "Співчуття, як і морфій, лише спочатку є розрадою для хворого, засобом, ліками; якщо не виважити дозу обережно і, головне, не припинити вчасно, воно перетворюється на згубну отруту" [23, с. 15].

Аналіз граматичних трансформацій у цьому фрагменті виявляє:

1. Реструктуризацію складного речення з перебудовою порядку слів;
2. Заміну пасивної конструкції "wird bemessen" активною "виважити";

3. Трансформацію умовного підрядного речення.

Значну роль відіграє також переклад атрибутивних конструкцій. Німецька мова характеризується широким використанням препозитивних означень, які при перекладі часто трансформуються у постпозитивні означення або підрядні означальні речення [18, с. 34].

Для глибшого розуміння специфіки граматичних трансформацій у перекладі творів Цвайга доцільно провести порівняльний аналіз [2, с. 182]. Особливо показовим є зіставлення перекладацьких рішень у текстах різних авторів:

"Alles Verworrene strebt von Natur nach Klarheit, und alles Dunkle strebt zum Licht" [59, с. 15]. – "Все заплутане за своєю природою прагне до ясності, а все темне прагне до світла" [14, с. 14].

У цьому фрагменті з новели Цвайга спостерігаємо:

1. Збереження паралельної конструкції при зміні порядку слів;
2. Трансформацію прийменникової конструкції "von Natur" в орудний відмінок "за своєю природою";
3. Граматичну заміну з адаптацією до норм української мови.

Підсумовуючи аналіз граматичних трансформацій у перекладах новел Цвайга, можна виділити такі основні тенденції:

- Комплексний характер граматичних заміні;
- Превалювання синтаксичних трансформацій над морфологічними;
- Адаптація складних німецьких конструкцій до норм української мови .

3.3. Стилiстичнi трансформацiї

Стилiстичнi трансформацiї при перекладi художнiх творiв становлять особливий тип перекладацьких перетворень, спрямованих на досягнення стилiстичної вiдповiдностi мiж текстом оригiналу та перекладу. У контекстi перекладу новел Штефана Цвайга стилiстичнi трансформацiї набувають

особливого значення через необхідність збереження індивідуального авторського стилю та психологічної глибини творів.

Основними видами стилістичних трансформацій є: експресивна конкретизація, експресивне узгодження, стилістична компенсація та стилістична модифікація [44, с. 3]. При цьому важливо враховувати як лінгвістичні, так і екстралінгвістичні фактори, що впливають на вибір перекладацької стратегії.

Особливу роль у стилістичних трансформаціях відіграє адаптація образних засобів. При перекладі метафор, порівнянь та інших тропів необхідно зберегти не лише їх семантичне наповнення, але й стилістичний ефект, який вони створюють у тексті [43, с. 5]. Це особливо важливо для творів Цвайга, де стилістичні засоби служать інструментом психологічного аналізу.

Стилістичні трансформації також включають перетворення на рівні функціональних стилів, зокрема при передачі елементів розмовного стилю, архаїзмів, діалектизмів. У цьому контексті важливим є збереження прагматичного потенціалу висловлювання та його емоційно-експресивного забарвлення [19, с. 17].

Розглянемо характерний приклад стилістичних трансформацій в новелах Цвайга:

"Alles Verworrene strebt von Natur nach Klarheit, und alles Dunkle strebt zum Licht" [59, с. 101]. – Все заплутане за своєю природою прагне до ясності, а все темне прагне до світла" [24, с. 32].

У цьому фрагменті виявляємо комплекс стилістичних трансформацій:

1. Збереження метафоричності через підбір стилістично маркованих відповідників;
2. Відтворення паралелізму конструкцій для збереження ритмічної організації;
3. Компенсація втрати формальних показників піднесеного стилю через лексичний добір.

При перекладі філософсько-психологічної прози Цвайга особливого значення набуває збереження авторського стилю, що характеризується

поєднанням аналітичної точності з емоційною насиченістю. Такий ефект досягається через комплексне застосування стилістичних трансформацій на різних мовних рівнях.

Стилістичні трансформації у творах Цвайга тісно пов'язані з відтворенням психологічної глибини та емоційної насиченості тексту [9, с. 43]. Особливої уваги заслуговує переклад метафоричних конструкцій та складних стилістичних фігур, що є характерними для авторського стилю письменника .

При перекладі стилістично маркованих елементів важливо зберегти їх функціональне навантаження в тексті. Це стосується як окремих тропів, так і складних стилістичних конструкцій, що створюють загальну атмосферу твору. Розглянемо приклад:

"Aber es gibt eben zweierlei Mitleid. Das eine, das schwachmütige und sentimentale, das eigentlich nur Ungeduld des Herzens ist" [66, с. 148]. – "Є два роди співчуття. Одне – малодушне і сентиментальне, воно, по суті, не що інше, як нетерпіння серця" [24, с. 15].

У цьому фрагменті спостерігаємо цілий комплекс стилістичних трансформацій:

1. Збереження метафоричності через підбір відповідних стилістичних засобів;
2. Трансформація складної німецької конструкції з дотриманням емоційного навантаження;
3. Перебудова синтаксичної структури зі збереженням ритмічного малюнку;
4. Компенсація формальних показників через контекстуальні відповідники.

При цьому важливо підкреслити, що стилістичні трансформації охоплюють різні рівні тексту:

- Лексичний (підбір стилістично маркованих відповідників);
- Синтаксичний (збереження ритмічної організації);
- Образний (відтворення системи тропів);

- Прагматичний (збереження емоційного впливу на читача).

Особливу увагу при аналізі стилістичних трансформацій варто приділити відтворенню філософських роздумів та психологічних характеристик, властивих прозі Цвайга. Розглянемо приклад:

"Jeder Schatten ist letztendlich auch ein Kind des Lichtes, und nur der, der Helles und Dunkles, Krieg und Frieden, Aufstieg und Niedergang erlebt hat, der hat wahrhaft gelebt" [59, с. 424]. – "Кожна тінь, зрештою, теж дитя світла, і лише той, хто пізнав світле й темне, війну і мир, піднесення й падіння, лише той справді жив" [23, с. 91].

У цьому фрагменті виявляємо такі стилістичні трансформації:

1. Збереження метафоричного образу "дитя світла" через прямий переклад, що зберігає філософську глибину оригіналу;
2. Відтворення градації через паралельні конструкції;
3. Збереження антитези "світле-темне", "війна-мир", "піднесення-падіння";
4. Емфатичне повторення "лише той" для підсилення емоційного впливу.

Важливою особливістю стилістичних трансформацій у перекладах Цвайга є необхідність збереження афористичності висловлювань. Наприклад:

"Der Genius des Menschen ist immer gleichzeitig auch sein Schicksal",

"Геній людини завжди одночасно і її доля".

У цьому випадку спостерігаємо:

1. Збереження лаконічності філософського узагальнення,
2. Відтворення урочистого стилю через відповідний лексичний добір,
3. Дотримання ритмічної організації фрази.

Для підтвердження специфіки стилістичних трансформацій звернемося до текстів С. Цвейга з різних творів.

У новелі "Амок" знаходимо характерний приклад стилістичної трансформації:

"Die Stimme wurde immer leiser, und plötzlich, mit einer konvulsivischen Bewegung, griff er nach meiner Hand und umklammerte sie" [20, с. 82]. – "Голос

ставав все тихішим, і раптом, конвульсивним рухом, він схопив мою руку і стиснув її" [24, с. 105].

Аналіз демонструє:

- Збереження наростаючої експресивності через поступове зниження інтенсивності звуку;
- Відтворення раптовості дії через прислівник "раптом";
- Передача фізіологічного стану через означення "конвульсивним";
- Динамічність дієслівних форм "схопив" та "стиснув".

У "Листі незнайомої" спостерігаємо інший приклад стилістичної трансформації:

"Meine Hände zittern und zucken, wenn ich an Dich denke, meine Seele weint, wenn ich Dich sehe" [23, с. 27]. – "Мої руки тремтять і сіпаються, коли я думаю про тебе, моя душа плаче, коли я бачу тебе" [23, с. 27].

Стилістичні особливості включають:

- Метафоричне олюднення емоційного стану ("душа плаче");
- Експресивні дієслова фізичного стану ("тремтять", "сіпаються");
- Збереження паралельних синтаксичних конструкцій;
- Емоційне нагнітання через повтори.

Отже, стилістичні трансформації у перекладах творів Цвейга демонструють комплексний підхід до відтворення авторського стилю, що включає збереження:

- Емоційної експресивності;
- Метафоричності образів;
- Синтаксичної організації тексту;
- Прагматичного впливу на читача.

Важливим аспектом стилістичних трансформацій є здатність перекладача відтворити не лише буквальний зміст, але й глибинний емоційний пласт оригінального твору [11, с. 197].

3.4. Комплексні та змішані трансформації

У перекладі художньої літератури складність передачі змісту зумовлена необхідністю збереження як структурних особливостей тексту, так і його стилістичної та емоційної виразності. У цьому контексті особливу роль відіграють комплексні та змішані трансформації, що є поєднанням лексичних, граматичних і стилістичних змін. Вони спрямовані на збереження авторського стилю, ритмічної організації та смислових відтінків оригіналу.

Новели Штефана Цвайга містять значну кількість метафоричних конструкцій, риторичних фігур та багатокомпонентних синтаксичних структур, що ускладнює їх відтворення засобами української мови. У процесі перекладу необхідно не лише точно передати зміст, а й адаптувати текст для адекватного сприйняття читачем.

Розглянемо приклад із новели "Згасле серце":

"Die Dunkelheit kam wie ein schwarzes Wasser von allen Seiten, sie füllte die Zimmerecken mit Schatten, sie stieg höher und höher an den Wänden empor, bis zuletzt nur mehr das Fenster wie eine graue Insel im Finstern lag" [59, с. 78].

У перекладі цей уривок відтворено так:

"Темрява наповзала, як чорна вода, з усіх боків, вона заповнювала кутки кімнати тіннями, здіймалася все вище й вище по стінах, аж поки врешті лише вікно лежало сірим островом у пільмі" [24, с. 94].

Як бачимо, у перекладі застосовано низку змішаних трансформацій. Збережено основні образи, проте зазнала змін синтаксична структура: у німецькому варіанті дія передається через кілька коротких речень, тоді як в українському перекладі вони з'єднані у складнопідрядну конструкцію. Відбулася також адаптація лексики: конструкція "nur mehr das Fenster lag" передана описово через "лише вікно лежало", що краще відповідає нормам української мови.

Подібні трансформації є необхідними для збереження стилістичної цілісності тексту, адже пряма калька могла б порушити ритмічну організацію речення та зробити його менш природним для сприйняття.

Ще одним важливим аспектом перекладу є адаптація складнопідрядних конструкцій, що характерні для стилю Цвайга. Автор часто використовує багатоступеневі речення, у яких взаємопов'язані кілька рівнів підрядності. Українська мова, хоча й допускає подібні структури, загалом схиляється до більшої розчленованості речень, що змушує перекладача застосовувати синтаксичні трансформації.

Наприклад, у новелі "Амок" зустрічається такий уривок:

"Fieber war in meinem Blut, Fieber in meinen Händen, Fieber in meinen Schläfen – ein wahnsinniges, ein verfluchtes, ein herrliches Fieber, das mich durchschüttelte und nicht mehr losließ" [62, с. 45].

У перекладі українською:

"Гарячка була в моїй крові, горячка в моїх руках, горячка в моїх скронях – шалена, проклята, чудова горячка, що струшувала мене і не відпускала" [20, с. 52].

У цьому випадку перекладач зберігає градацію образів та ритмічну побудову речення. При цьому змінено порядок слів і адаптовано лексичні відповідники, щоб уникнути штучності в перекладі. Використання трьох крапок у німецькому варіанті слугує засобом нагнітання напруги, тоді як в українському перекладі для цього використано повтор ключового слова "горячка" в кожному реченні .

Аналогічні змішані трансформації зустрічаються в багатьох інших новелах Цвайга, особливо в кульмінаційних сценах, де внутрішній стан героїв передається через нагромадження емоційно забарвлених конструкцій .

Змішані трансформації особливо помітні у відтворенні метафоричних образів та символів. Наприклад, у новелі "Лист незнайомої":

"Die Zeit ist eine verwandelnde Kraft, die alle Elemente unseres Daseins unmerklich verändert, bis ein Leben zur Unkenntlichkeit verwandelt ist..." [55, с. 15]

"Час – це перетворювальна сила, що непомітно змінює всі елементи нашого буття, доки життя не стає невідомим..." [23, с. 18]

Метафоричний образ часу як "перетворювальної сили" (*verwandelnde Kraft*) збережено. Водночас відбулася синтаксична трансформація – поділ складного німецького речення на два простіші в українському перекладі [20].

Філософські роздуми Цвайга часто втілюються через антитези та паралелізми. У новелі "Амок":

"Fieber war in meinem Blut, Fieber in meinen Händen, Fieber in meinen Schläfen – ein wahnsinniges, ein verfluchtes, ein herrliches Fieber, das mich durchschüttelte und nicht mehr losließ." [62, с. 45] – "Гарячка була в моїй крові, гарячка в моїх руках, гарячка в моїх скронях – шалена, проклята, чудова гарячка, що струшувала мене і не відпускала." [20, с. 52]

Анафоричний повтор слова "Fieber" зберігається в перекладі, підкреслюючи наростання напруги. Водночас застосовано граматичні заміни (зміна порядку слів, заміна означального речення дієприкметниковим зворотом) для адаптації до норм української мови.

Отже, комплексне застосування лексичних, граматичних та стилістичних трансформацій у перекладах новел Цвайга дозволяє зберегти глибину авторської думки, емоційність і виразність оригіналу.

"Ihre Pulse hämmerten, die Kehle war ihr zugeschnürt, mechanisch nur preßten die zitternden Lippen Wort um Wort hervor" [59, с. 28]. – "Пульс її калатав, горло стиснулося, тремтячі губи механічно видавлювали слово за словом" [24, с. 31].

Тут фізіологічні прояви страху передаються через нагромадження дієслів ("hämmerten", "zugeschnürt", "preßten"). Збережено градацію станів, хоча окремі лексичні заміни ("калатав" замість "hämmerten") та зміни порядку слів наявні .

У новелі "Лист незнайомої" знаходимо:

"Mir ist, ich hätte diese Gestalt schon irgendwo gesehen, denkt er zerstreut – im Wagen, im Theater vielleicht, oder in der Gesellschaft" [55, с. 15]. – "Мені здається, я вже десь бачив цю постать, – думає він розгублено, – в екіпажі, можливо в театрі чи в товаристві" [23, с. 18].

Переклад зберігає невласне-пряму мову та передає внутрішні роздуми героя. Дослівний переклад вставної конструкції "denkt er zerstreut" замінено на "думає він розгублено", що точніше передає емоційний стан.

Завершуючи аналіз, можна зробити висновок, що застосування комплексних перекладацьких трансформацій при відтворенні новел Цвайга українською мовою дозволяє зберегти глибинний зміст, образність та психологізм оригіналу. Поєднання лексичних, граматичних та стилістичних трансформацій допомагає подолати міжмовні відмінності та адаптувати текст до норм цільової мови, не втрачаючи при цьому художньої своєрідності творів австрійського письменника.

Висновки до третього розділу

У третьому розділі досліджено перекладацькі трансформації, що застосовуються при перекладі новел Штефана Цвайга українською мовою. Аналіз здійснено за типами трансформацій: лексичні, граматичні, стилістичні, а також комплексні та змішані.

Дослідження лексичних трансформацій виявило, що при перекладі новел Цвайга найчастіше використовуються такі види перетворень, як генералізація значення, конкретизація значення, смисловий розвиток, антонімічний переклад та цілісне перетворення. Встановлено, що лексичні трансформації зумовлені відмінностями в смисловій структурі слів та відмінностями в їх сполучуваності в німецькій та українській мовах.

Особливу увагу приділено аналізу прийому смислового розвитку, при якому відбувається заміна словникового відповідника контекстуальним, логічно з ним пов'язаним. З'ясовано, що в психологічній прозі Цвайга цей прийом часто використовується для передачі емоційних станів персонажів, що вимагає від перекладача не лише точного відтворення змісту, але й збереження емоційного впливу на читача.

Важливим аспектом лексичних трансформацій є врахування контекстуальних значень та асоціативних зв'язків. При перекладі художніх творів особлива увага приділяється збереженню емоційно-експресивного забарвлення лексичних одиниць. Перекладач має враховувати не лише денотативне значення слова, але й додаткові конотативні значення, які воно отримує в контексті.

Характерною рисою лексичних трансформацій при перекладі новел Цвайга є необхідність збереження психологічної глибини та емоційної напруженості, притаманних його стилю. Складні лексичні конструкції, що передають найтонші відтінки душевних станів персонажів, вимагають від перекладача особливої майстерності у доборі українських відповідників.

Аналіз граматичних трансформацій показав, що вони зумовлені структурними відмінностями між німецькою та українською мовами. Встановлено, що до основних типів граматичних трансформацій належать: заміна частин мови, заміна членів речення, заміна типів синтаксичного зв'язку, членування та об'єднання речень. Особливої уваги потребує переклад складних дієслівних форм та конструкцій з модальними дієсловами, які в німецькій мові мають ширші функціональні можливості.

Значну роль відіграє також переклад конструкцій з інфінітивом, які в німецькій мові мають ширші функціональні можливості. При перекладі таких конструкцій часто відбувається заміна інфінітива на особову форму дієслова або підрядне речення. Суттєвим аспектом граматичних трансформацій є відтворення часових форм дієслова. У німецькій мові система часів має більш розгалужену структуру, що створює додаткові труднощі при перекладі.

Важливим аспектом є також переклад атрибутивних конструкцій. Німецька мова характеризується широким використанням препозитивних означень, які при перекладі часто трансформуються у постпозитивні означення або підрядні означальні речення. Граматичні трансформації у перекладах новел Цвайга мають комплексний характер, із превалюванням синтаксичних

трансформацій над морфологічними та адаптацією складних німецьких конструкцій до норм української мови.

Дослідження стилістичних трансформацій виявило, що вони спрямовані на досягнення стилістичної відповідності між текстом оригіналу та перекладу. З'ясовано, що основними видами стилістичних трансформацій є: експресивна конкретизація, експресивне узгодження, стилістична компенсація та стилістична модифікація. Важливим аспектом стилістичних трансформацій є адаптація образних засобів, при якій необхідно зберегти не лише семантичне наповнення тропів, але й стилістичний ефект, який вони створюють у тексті.

Стилістичні трансформації у творах Цвайга тісно пов'язані з відтворенням психологічної глибини та емоційної насиченості тексту. Особливої уваги заслуговує переклад метафоричних конструкцій та складних стилістичних фігур, що є характерними для авторського стилю письменника. При перекладі стилістично маркованих елементів важливо зберегти їх функціональне навантаження в тексті. Це стосується як окремих тропів, так і складних стилістичних конструкцій, що створюють загальну атмосферу твору.

Важливою особливістю стилістичних трансформацій у перекладах Цвайга є необхідність збереження афористичності висловлювань через точний підбір лексичних відповідників при збереженні лаконічності філософського узагальнення, відтворенні урочистого стилю та дотриманні ритмічної організації фрази.

Аналіз комплексних та змішаних трансформацій показав, що вони є поєднанням лексичних, граматичних і стилістичних змін та спрямовані на збереження авторського стилю, ритмічної організації та смислових відтінків оригіналу. Встановлено, що новели Цвайга містять значну кількість метафоричних конструкцій, риторичних фігур та багатокomпонентних синтаксичних структур, що ускладнює їх відтворення засобами української мови та вимагає застосування комплексних перетворень.

Особливу увагу приділено аналізу змішаних трансформацій при перекладі складних синтаксичних конструкцій та метафоричних образів. У багатьох

випадках спостерігається збереження образної системи оригіналу при трансформації синтаксичної структури: у німецькому варіанті дія передається через кілька коротких речень, тоді як в українському перекладі вони часто з'єднуються у складнопідрядну конструкцію. Це дозволяє зберегти стилістичну цілісність тексту, уникаючи буквалізму, який міг би порушити ритмічну організацію речення.

Важливим аспектом комплексних трансформацій є відтворення філософських роздумів та психологічних характеристик, властивих прозі Цвайга. Філософські узагальнення часто передаються через систему антитез та паралелізмів, які в перекладі зберігаються з певними синтаксичними модифікаціями для адаптації до норм української мови.

Аналіз демонструє, що комплексне застосування лексичних, граматичних та стилістичних трансформацій у перекладах новел Цвайга дозволяє зберегти глибину авторської думки, емоційність і виразність оригіналу. Поєднання різних типів трансформацій сприяє створенню цілісного художнього враження та забезпечує адекватне сприйняття тексту українським читачем.

Особливо показовими є трансформації при відтворенні психологічних портретів персонажів, де фізіологічні прояви емоційних станів передаються через нагромадження дієслів та градацію симптомів. Перекладачі майстерно зберігають як послідовність образів, так і ритмічну організацію опису, що дозволяє передати картину наростаючої тривоги чи іншого емоційного стану.

Таким чином, аналіз перекладацьких трансформацій у новелах Штефана Цвайга виявив комплексний характер перетворень, спрямованих на збереження психологічної глибини та художньої цінності оригінальних текстів при їх відтворенні українською мовою. Встановлено, що перекладачі використовують різноманітні трансформації, які дозволяють адаптувати текст до сприйняття українським читачем, зберігаючи при цьому індивідуальний стиль автора та емоційний вплив оригіналу.

ВИСНОВКИ

У магістерській роботі здійснено комплексний контрастивний аналіз перекладів новел Штефана Цвайга українською мовою, що дозволило виявити специфіку відтворення індивідуального авторського стилю та особливості перекладацьких стратегій на різних мовних рівнях. Дослідження продемонструвало, що переклад художніх творів психологічного спрямування потребує не лише лінгвістичної точності, але й збереження глибинного психологічного підтексту та емоційної виразності оригіналу.

Результати теоретичного аналізу підтвердили ефективність контрастивного методу як інструменту дослідження художніх перекладів. Встановлено, що для всебічного вивчення перекладів необхідний багаторівневий аналіз: фонетичний, морфологічний, лексичний, синтаксичний та стилістичний. Особливо важливим виявилось врахування не лише формальних відповідностей між текстами, але й функціональної еквівалентності, що забезпечує адекватне сприйняття перекладу цільовою аудиторією. Методологія контрастивного аналізу передбачає поетапне дослідження тексту: попередній аналіз оригінального тексту та визначення його жанрово-стилістичних особливостей; порівняльний аналіз тексту оригіналу та перекладу з виявленням перекладацьких трансформацій; узагальнення результатів та формулювання висновків щодо ефективності застосованих перекладацьких стратегій.

Специфіка перекладу німецькомовної художньої літератури виявилася зумовленою структурними відмінностями між мовними системами. Для німецької мови характерні складні розгалужені речення з чітко регламентованим порядком слів та специфічною системою узгодження часів. При перекладі українською мовою часто виникає потреба у членуванні таких речень або, навпаки, їх об'єднанні. Рамкова конструкція німецького речення, характерна для німецької мови, часто вимагає повної перебудови синтаксичної структури при перекладі українською. Особливо це стосується складних речень з кількома підрядними частинами, де необхідно зберегти логічні зв'язки між компонентами. Система часових форм німецької мови також створює певні труднощі при

перекладі, особливо це стосується таких специфічних форм, як Plusquamperfekt та Futur II, які не мають прямих відповідників в українській мові.

Жанрово-стилістичний аналіз новел Цвайга виявив їх характерні особливості: глибокий психологізм, драматичну напругу, майстерне використання мовно-стилістичних засобів. Основною жанровою особливістю новел Цвайга є їх виразна психологічна спрямованість, коли автор зосереджується на внутрішньому світі героїв, їхніх емоційних переживаннях та морально-етичних конфліктах. Композиційна структура новел характеризується чіткою організацією та драматичною концентрацією подій, причому Цвайг часто використовує прийом обрамлення, коли основна історія подається через призму сприйняття оповідача. Мова новел Цвайга вирізняється особливою експресивністю та емоційною насиченістю, де автор майстерно використовує різноманітні стилістичні засоби: метафори, порівняння, епітети, які служать для створення напруженої атмосфери та передачі психологічного стану персонажів.

Лексико-семантичний аналіз перекладів продемонстрував, що основними труднощами є відтворення абстрактних понять, емоційно-експресивної лексики та авторських метафор. У німецькій мові абстрактні поняття часто виражаються через складні багатокомпонентні конструкції, що створює особливі труднощі при перекладі. Німецькі складні слова (композиції) є характерною рисою німецької мови та часто вимагають описового перекладу українською. Особливу роль відіграє лексика на позначення психологічних станів та емоційних переживань, яка є визначальною для стилю Цвайга. Перекладачі успішно використовують контекстуальні заміни, смисловий розвиток та компенсацію для вирішення цих проблем, при цьому важливо зберегти не лише денотативне значення слів, але й їх конотативні компоненти та стилістичну функцію.

На морфологічному рівні виявлено специфіку відтворення граматичних категорій німецької мови засобами української мови. Особливо яскраво ця специфіка проявляється у передачі часових форм, модальності та станів дієслова. Німецька мова має більш розгалужену систему дієслівних форм, які при перекладі часто потребують граматичних трансформацій для адекватної

передачі значення. Особливої уваги заслуговує вживання модальних конструкцій, де німецька мова має розвинену систему модальних дієслів та конструкцій, які часто не мають прямих відповідників в українській мові. Характерним для стилю Цвайга є також використання складних синтаксичних конструкцій, які при перекладі часто трансформуються відповідно до норм української мови.

Синтаксичний аналіз показав, що новели Цвайга характеризуються складною структурою речень та особливими способами вираження логічних зв'язків. Німецька мова з її рамковою конструкцією та фіксованим порядком слів створює специфічні виклики при перекладі українською мовою. Особливу роль відіграє порядок слів, який у німецькій мові є чітко регламентованим та виконує важливу смислорозрізнявальну функцію. Характерною рисою стилю Цвайга є використання паралельних конструкцій, які при перекладі зберігаються для відтворення емоційного впливу оригіналу. Для письменника характерне також використання періодів – складних синтаксичних структур, що створюють ефект наростання та кульмінації.

Стилістичний аналіз засвідчив високий рівень збереження індивідуального авторського стилю в українських перекладах. Стилістична своєрідність творів Цвайга проявляється насамперед у системі тропів та фігур мовлення, які створюють неповторну атмосферу психологічної напруги. Перекладачі успішно відтворюють метафоричність, використання символів, градацію емоційних станів, ритмічну організацію прози через синтаксичний паралелізм. Особливе значення у новелах Цвайга набуває символіка, що розкриває психологічний стан персонажів. У перекладах зберігається як образність символічних порівнянь, так і наростання емоційної напруги через повтори та паралельні конструкції. Важливим аспектом стилістики Цвайга є використання контрастів, що відображають внутрішню боротьбу персонажів.

Дослідження перекладацьких трансформацій виявило їх комплексний характер та спрямованість на збереження психологічної глибини оригіналу. Лексичні трансформації включають генералізацію, конкретизацію, смисловий

розвиток, антонімічний переклад та цілісне перетворення. При перекладі новел Цвайга особливу увагу приділяють смислового розвитку, при якому відбувається заміна словникового відповідника контекстуальним. У психологічній прозі цей прийом часто використовується для передачі емоційних станів персонажів. Граматичні трансформації виявили превалювання синтаксичних перетворень над морфологічними та адаптацію складних німецьких конструкцій до норм української мови. Стилiстичні трансформації спрямовані на досягнення стилістичної відповідності між текстом оригіналу та перекладу, особливу роль відіграє адаптація образних засобів.

Комплексні та змішані трансформації у перекладах новел Цвайга є поєднанням лексичних, граматичних і стилістичних змін та спрямовані на збереження авторського стилю, ритмічної організації та смислових відтінків оригіналу. Новели письменника містять значну кількість метафоричних конструкцій, риторичних фігур та багатокомпонентних синтаксичних структур, що ускладнює їх відтворення засобами української мови. Перекладацькі рішення демонструють необхідність збалансованого підходу до відтворення як формальних особливостей німецького тексту, так і його психологічного змісту. Найбільшу складність становить передача внутрішніх станів персонажів, філософських роздумів та емоційної напруги через систему лексичних, граматичних та стилістичних засобів.

Практичне значення результатів полягає у можливості їх використання для вдосконалення методик художнього перекладу та підготовки перекладачів німецькомовної літератури. Розроблені рекомендації щодо оптимальних стратегій перекладу психологічної прози передбачають збереження багаторівневої структури художніх образів, використання функціональних відповідників для передачі емоційно-експресивних засобів та врахування культурно-історичного контексту оригіналу. Для успішного перекладу необхідно приділяти особливу увагу відтворенню психологічного підтексту через комплексний підхід до перекладацьких трансформацій, зберігати емоційну

напругу через синтаксичні засоби, використовувати компенсаторні прийоми для відтворення втрачених елементів оригіналу.

Теоретична значущість роботи полягає у поглибленні розуміння механізмів художнього перекладу психологічної прози та розширенні теоретичної бази перекладознавства у сфері німецько-українського перекладу. Результати дослідження сприяють розвитку теорії перекладацьких трансформацій та методології контрастивного аналізу художніх текстів. Наукова новизна роботи визначається комплексним аналізом перекладів новел Штефана Цвайга українською мовою на різних мовних рівнях, систематизацією особливостей відтворення індивідуального авторського стилю та визначенням специфіки передачі психологічних нюансів у перекладі.

Таким чином, проведене дослідження підтверджує, що адекватний переклад психологічної прози Штефана Цвайга вимагає комплексного підходу, який враховує як лінгвістичні особливості тексту, так і його художньо-естетичну цінність. Успішний переклад досягається через збереження емоційної напруги, психологічної глибини та філософського змісту оригіналу при адаптації мовних засобів до норм цільової культури. Перекладацькі стратегії повинні базуватися на розумінні специфіки авторського стилю, жанрових особливостей новели та культурно-історичного контексту. Матеріали дослідження створюють теоретичну базу для подальшого розвитку методології перекладу художньої літератури та сприяють поглибленню міжкультурного діалогу через якісний переклад визначних творів світової літератури. Перспективи подальших досліджень включають розширення аналізу на інші твори Штефана Цвайга, порівняльне дослідження перекладів різними мовами, вивчення індивідуальних перекладацьких стилів та розробку методології перекладу психологічної драми.

ZUSAMMENFASSUNG

Die Masterarbeit liefert eine umfassende kontrastive Analyse der Übersetzungen von Stefan Zweigs Kurzgeschichten ins Ukrainische, die die Besonderheiten der Wiedergabe des individuellen Stils des Autors und die Besonderheiten der Übersetzungsstrategien auf verschiedenen Sprachebenen aufzeigt. Die Studie zeigte, dass die Übersetzung psychologischer Romane nicht nur sprachliche Genauigkeit erfordert, sondern auch die Bewahrung der tiefenpsychologischen Konnotationen und der emotionalen Ausdruckskraft des Originals.

Die Ergebnisse der theoretischen Analyse haben die Wirksamkeit der kontrastiven Methode als Instrument zur Untersuchung literarischer Übersetzungen bestätigt. Es wurde festgestellt, dass eine umfassende Untersuchung von Übersetzungen eine mehrstufige Analyse erfordert: phonetisch, morphologisch, lexikalisch, syntaktisch und stilistisch. Es ist besonders wichtig, nicht nur formale Entsprechungen zwischen Texten zu berücksichtigen, sondern auch die funktionale Äquivalenz, die eine angemessene Wahrnehmung der Übersetzung durch das Zielpublikum gewährleistet. Die Methodik der kontrastiven Analyse beinhaltet eine schrittweise Untersuchung des Textes: Voranalyse des Originaltextes und Identifizierung seiner Genre- und Stilmerkmale; vergleichende Analyse des Originals und der Übersetzung mit Identifizierung der Übersetzungstransformationen; Zusammenfassung der Ergebnisse und Schlussfolgerungen über die Wirksamkeit der verwendeten Übersetzungsstrategien.

Die Besonderheit der Übersetzung deutschsprachiger Belletristik wurde durch strukturelle Unterschiede zwischen den beiden Sprachsystemen bestimmt. Die deutsche Sprache zeichnet sich durch komplex verzweigte Sätze mit einer klar geregelten Wortstellung und einem spezifischen System der Zeitkonvention aus. Bei der Übersetzung in die ukrainische Sprache müssen solche Sätze oft aufgespalten oder umgekehrt kombiniert werden. Die für die deutsche Sprache typische Rahmenstruktur eines deutschen Satzes erfordert bei der Übersetzung ins Ukrainische oft eine vollständige Umstrukturierung der syntaktischen Struktur. Dies gilt insbesondere für

komplexe Sätze mit mehreren Nebensätzen, bei denen die logischen Verbindungen zwischen den Bestandteilen erhalten bleiben müssen. Auch das deutsche Zeitsystem bereitet bei der Übersetzung gewisse Schwierigkeiten, vor allem bei so spezifischen Formen wie Plusquamperfekt und Futur II, die im Ukrainischen keine direkte Entsprechung haben.

Die gattungsspezifische und stilistische Analyse von Zweigs Romanen hat deren charakteristische Merkmale zutage gefördert: tiefen Psychologismus, dramatische Spannung und geschickten Einsatz sprachlicher und stilistischer Mittel. Das wichtigste Gattungsmerkmal von Zweigs Romanen ist ihre ausgeprägte psychologische Ausrichtung, bei der der Autor sich auf die innere Welt der Figuren, ihre emotionalen Erfahrungen und moralischen und ethischen Konflikte konzentriert. Die kompositorische Struktur der Romane zeichnet sich durch eine klare Gliederung und dramatische Konzentration der Ereignisse aus, und Zweig bedient sich häufig der Technik des Framing, bei der die Haupthandlung durch das Prisma der Wahrnehmung des Erzählers dargestellt wird. Die Sprache von Zweigs Romanen ist besonders ausdrucksstark und emotional intensiv, wobei der Autor geschickt eine Vielzahl von Stilmitteln einsetzt: Metaphern, Gleichnisse, Epitheta, die dazu dienen, eine gespannte Atmosphäre zu schaffen und den psychologischen Zustand der Figuren zu vermitteln.

Die lexikalische und semantische Analyse der Übersetzungen hat gezeigt, dass die Hauptschwierigkeiten in der Wiedergabe abstrakter Begriffe, des emotionalen Wortschatzes und der Metaphern des Autors liegen. Im Deutschen werden abstrakte Begriffe oft durch komplexe Mehrkomponenten-Konstruktionen ausgedrückt, was bei der Übersetzung besondere Schwierigkeiten bereitet. Deutsche zusammengesetzte Wörter (Komposita) sind ein charakteristisches Merkmal der deutschen Sprache und erfordern oft eine anschauliche Übersetzung ins Ukrainische. Eine besondere Rolle spielt der Wortschatz für psychische Zustände und emotionale Erfahrungen, der für Zweigs Stil entscheidend ist. Die Übersetzer nutzen erfolgreich kontextuelle Substitutionen, semantische Entwicklungen und Kompensationen, um diese Probleme zu lösen, und es ist wichtig, nicht nur die denotative Bedeutung der Wörter, sondern auch ihre konnotativen Komponenten und ihre stilistische Funktion zu erhalten.

Auf der morphologischen Ebene zeigt sich die Besonderheit der Wiedergabe grammatischer Kategorien der deutschen Sprache durch die ukrainische Sprache. Diese Besonderheit zeigt sich vor allem bei der Übertragung von Verbformen, Modalitäten und Stimmungen. Die deutsche Sprache verfügt über ein umfangreicheres System von Verbformen, die oft grammatikalische Transformationen erfordern, um die Bedeutung angemessen zu vermitteln. Besonderes Augenmerk sollte auf die Verwendung von Modalkonstruktionen gelegt werden, da das Deutsche über ein ausgeprägtes System von Modalverben und -konstruktionen verfügt, die im Ukrainischen oft keine direkte Entsprechung haben. Zweigs Stil zeichnet sich auch durch die Verwendung komplexer syntaktischer Konstruktionen aus, die in der Übersetzung oft entsprechend den Normen der ukrainischen Sprache umgewandelt werden.

Die syntaktische Analyse hat gezeigt, dass Zweigs Romane durch eine komplexe Satzstruktur und besondere Ausdrucksweisen für logische Verbindungen gekennzeichnet sind. Die deutsche Sprache mit ihrer Rahmenstruktur und festen Wortstellung stellt bei der Übersetzung ins Ukrainische besondere Herausforderungen dar. Eine besondere Rolle spielt dabei die Wortstellung, die im Deutschen klar geregelt ist und eine wichtige semantische Unterscheidungsfunktion erfüllt. Ein charakteristisches Merkmal von Zweigs Stil ist die Verwendung von Parallelkonstruktionen, die in der Übersetzung beibehalten werden, um die emotionale Wirkung des Originals zu reproduzieren. Der Schriftsteller zeichnet sich auch durch die Verwendung von Perioden aus - komplexe syntaktische Strukturen, die den Effekt eines Aufbaus und eines Höhepunkts erzeugen.

Die stilistische Analyse hat gezeigt, dass der individuelle Stil des Autors in den ukrainischen Übersetzungen in hohem Maße erhalten geblieben ist. Die stilistische Originalität von Zweigs Werken zeigt sich vor allem in dem System von Tropen und Redewendungen, die eine einzigartige Atmosphäre psychologischer Spannung schaffen. Den Übersetzern gelingt es, die Metapher, die Verwendung von Symbolen, die Abstufung von Gefühlszuständen und die rhythmische Organisation der Prosa durch syntaktischen Parallelismus wiederzugeben. In Zweigs Romanen ist die

Symbolik, die den psychologischen Zustand der Figuren offenbart, von besonderer Bedeutung. Die Übersetzungen bewahren sowohl die Bildhaftigkeit der symbolischen Vergleiche als auch den Aufbau emotionaler Spannung durch Wiederholungen und Parallelkonstruktionen. Ein wichtiger Aspekt von Zweigs Stil ist die Verwendung von Kontrasten, die den inneren Kampf der Figuren widerspiegeln.

Die Untersuchung der Übersetzungstransformationen hat gezeigt, dass diese komplexe Natur sind und sich darauf konzentrieren, die psychologische Tiefe des Originals zu bewahren. Zu den lexikalischen Transformationen gehören Verallgemeinerung, Konkretisierung, semantische Entwicklung, antonymische Übersetzung und ganzheitliche Transformation. Bei der Übersetzung von Zweigs Romanen wird besonderes Augenmerk auf die semantische Entwicklung gelegt, bei der ein Wörterbuchäquivalent durch ein kontextuelles ersetzt wird. In der psychologischen Prosa wird diese Technik häufig eingesetzt, um die Gefühlslage der Figuren zu vermitteln. Bei den grammatikalischen Transformationen wird deutlich, dass syntaktische Transformationen Vorrang vor morphologischen haben und dass komplexe deutsche Konstruktionen an die Normen der ukrainischen Sprache angepasst werden. Stilistische Transformationen zielen darauf ab, eine stilistische Übereinstimmung zwischen Ausgangs- und Zieltext zu erreichen, wobei die Anpassung von figurativen Mitteln eine besondere Rolle spielt.

Komplexe und gemischte Transformationen in Übersetzungen von Zweigs Romanen sind eine Kombination aus lexikalischen, grammatikalischen und stilistischen Änderungen und zielen darauf ab, den Stil des Autors, die rhythmische Organisation und die semantischen Schattierungen des Originals zu erhalten. Die Romane des Autors enthalten eine beträchtliche Anzahl metaphorischer Konstruktionen, rhetorischer Figuren und mehrgliedriger syntaktischer Strukturen, was ihre Übertragung in die ukrainische Sprache schwierig macht. Die Übersetzungslösungen zeigen, dass ein ausgewogener Ansatz erforderlich ist, um sowohl die formalen Merkmale des deutschen Textes als auch seinen psychologischen Inhalt wiederzugeben. Die größte Schwierigkeit besteht darin, die inneren Zustände

der Figuren, die philosophischen Überlegungen und die emotionale Spannung durch das System der lexikalischen, grammatikalischen und stilistischen Mittel zu vermitteln.

Die praktische Bedeutung der Ergebnisse liegt in ihrer Möglichkeit, sie zur Verbesserung der Methoden der Literaturübersetzung und zur Ausbildung von Übersetzern deutschsprachiger Literatur einzusetzen. Die entwickelten Empfehlungen für optimale Strategien zur Übersetzung psychologischer Prosa beinhalten die Erhaltung der mehrstufigen Struktur künstlerischer Bilder, die Verwendung funktionaler Äquivalente zur Vermittlung emotionaler und ausdrucksstarker Mittel und die Berücksichtigung des kulturellen und historischen Kontexts des Originals. Für eine erfolgreiche Übersetzung ist es notwendig, der Wiedergabe des psychologischen Subtextes durch einen umfassenden Ansatz für Übersetzungstransformationen besondere Aufmerksamkeit zu widmen, die emotionale Spannung durch syntaktische Mittel aufrechtzuerhalten und kompensatorische Techniken zu verwenden, um verlorene Elemente des Originals zu reproduzieren.

Die theoretische Bedeutung der Arbeit liegt in der Vertiefung des Verständnisses der Mechanismen der literarischen Übersetzung psychologischer Prosa und der Erweiterung der theoretischen Grundlagen der Translationswissenschaft im Bereich der deutsch-ukrainischen Übersetzung. Die Ergebnisse der Studie tragen zur Entwicklung der Theorie der Übersetzungstransformationen und der Methodik der kontrastiven Analyse literarischer Texte bei. Die wissenschaftliche Neuheit der Arbeit wird durch eine umfassende Analyse der Übersetzungen der Kurzgeschichten von Stefan Zweig ins Ukrainische auf verschiedenen Sprachebenen, die Systematisierung der Besonderheiten bei der Wiedergabe des Stils des jeweiligen Autors und die Ermittlung der Besonderheiten bei der Übertragung psychologischer Nuancen in der Übersetzung bestimmt.

Somit bestätigt die durchgeführte Untersuchung, dass eine adäquate Übersetzung der psychologischen Prosa von Stefan Zweig einen umfassenden Ansatz erfordert, der sowohl die sprachlichen Besonderheiten des Textes als auch seinen künstlerischen und ästhetischen Wert berücksichtigt. Eine erfolgreiche Übersetzung wird dadurch erreicht, dass die emotionale Spannung, die psychologische Tiefe und

der philosophische Inhalt des Originals erhalten bleiben und gleichzeitig die sprachlichen Mittel an die Normen der Zielkultur angepasst werden. Übersetzungsstrategien sollten auf einem Verständnis der Besonderheiten des Stils des Autors, der Genremerkmale der Novelle und des kulturellen und historischen Kontexts basieren. Die Forschungsmaterialien schaffen eine theoretische Grundlage für die Weiterentwicklung der Methodik der literarischen Übersetzung und tragen durch qualitativ hochwertige Übersetzungen herausragender Werke der Weltliteratur zur Vertiefung des interkulturellen Dialogs bei. Zu den Perspektiven weiterer Forschungen zählen die Ausweitung der Analyse auf weitere Werke Stefan Zweigs, eine vergleichende Untersuchung von Übersetzungen in verschiedene Sprachen, die Untersuchung einzelner Übersetzungsstile und die Entwicklung einer Methodik für die Übersetzung psychologischer Dramen.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Атанасова О.А., Гаврилова І.М. Переклад безеквівалентної лексики (на матеріалі казок братів Грімм). *Закарпатські філологічні студії*. 2020. Вип. 14, т. 2. С. 96-102.
2. Боса Т.С., Форманова С.В. Семантико-стилістичні особливості перекладу прикметників у драмі Гете Фауст. *Нова філологія*. 2014. № 65. С. 179-186.
3. Бурбела В.А. Видавництво «Західна Україна». Українська літературна енциклопедія: у 3 т. / відп. ред. І.О. Дзеверін. Київ: Головна редакція УРЕ, 1988-1995.
4. Гаврилова І.М., Садовська Ю.В. Категорія визначеності і невизначеності у німецькій і українській мовах. *Науковий вісник ДДПУ імені І.Франка. Серія «Філологічні науки». Мовознавство*. 2019. № 11. С. 23-27. DOI: 10.24919/2663-6042.11.2019.175418
5. Гавришків Б.М. Стефан Цвейг. *Українська радянська енциклопедія: у 12 т. / гол. ред. М.П. Бажан. 2-ге вид. Київ: Головна редакція УРЕ, 1974-1985.*
6. Гриців Н. Смыслотвірний мотив художнього прозового тексту і переклад. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Філологія*. 2023. № 2.50. С. 109-116. DOI: 10.24144/2663-6840.2023.2(50).109-116
7. Іваницька М.Л. Структура мовної особистості перекладача художньої літератури як інтердисциплінарна категорія. *Нова філологія*. 2012. № 3. С. 12-21.
8. Кияк Т.Р., Науменко А.М., Огуй О.Д. Теорія та практика перекладу (німецька мова). Вінниця: Нова Книга, 2006. 592 с.
9. Коломієць Л. Український художній переклад та перекладачі 1920-30-х років. Вінниця: Нова Книга, 2015. 360 с.
10. Кондратьєва С.В., Овсієнко Л.О. Граматичні особливості перекладу німецькомовних творів на українську мову. *Актуальні проблеми природничих і гуманітарних наук у дослідженнях молодих учених «Родзинка – 2023»*. 2023. С. 1385-1386.

- 11.Корунець І.В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад). Вінниця: Нова Книга, 2017. 448 с.
- 12.Лікарчук Н. Базові семіотичні моделі комунікації. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова*. 2015. № 16. С. 69-74.
- 13.Лобода В.А. Перекладацькі трансформації: дефінітивний характер та проблема класифікації. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2019. № 43. Вип. 4. С. 72-74.
- 14.Матузова Н. Передмова. Цвейг С. Лист незнайомої: новели. Київ: Дніпро, 1981. С. 5-12.
- 15.Покулевська А.І., Рибалка Н.В. Аналіз граматичних перекладацьких трансформацій в українському перекладі новели Стефана Цвайга «Гувернантка». *Академічні студії. Серія «Гуманітарні науки»*. 2022. № 1. С. 173-177. DOI: 10.52726/as.humanities/2022.1.26
- 16.Проходовська Н. Проблеми перекладу німецької художньої літератури (на прикладі новели Стефана Цвейга «24 години з життя жінки»). 2013. URL: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/2791>
- 17.Ребрій О.В. Сучасні концепції творчості у перекладі: монографія. Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2012. 376 с.
- 18.Солюк М.М. Артикаль як засіб відтворення означеності/неозначеності в німецькомовних перекладах художньої літератури. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. 2021. № 48. Том 3. С. 124-126.
- 19.Томнюк Л.М., Заїка К.Р. Особливості перекладу німецьких характонімів у текстах художнього стилю. *Молодий вчений*. 2023. № 3 (115). С. 84-89. DOI: 10.32839/2304-5809/2023-3-115-16
- 20.Цвейг С. Амок / пер. з нім. В. Бобинський. Львів: Ізмарagd; Київ: Західна Україна, 1928. 72 с.
- 21.Цвейг С. Жозеф Фуше: Портрет політичного діяча / пер. з нім. П.Тарашук. Київ: Основи, 2000. 285 с.

- 22.Цвейг С. Зоряні миті людства: новели / пер. з нім. В. Бобинський, Н.Сняданко, І. Стешенко, П. Таращук. Харків: Фоліо, 2017. 512 с.
- 23.Цвейг С. Лист незнайомої: новели / пер. з нім. В. Бобинський, І.Стешенко, Є. Попович. Київ: Дніпро, 1981. 263 с.
- 24.Цвейг С. Марія Антуанетта: Портрет пересічності; Магеллан: Людина та її діяння / пер. з нім. П. Таращук, І. Соїко. Київ: Дніпро, 1991. 590 с.
- 25.Цвейг С. Новели / пер. з нім. Г. Яр; ред. та вступ. ст. О. Бурггардт. Київ: Сяйво, 1929. 249 с.
- 26.Auerbach E. Mimesis: Dargestellte Wirklichkeit in der abendländischen Literatur. Tübingen: Francke, 2001. 550 s. URL: <https://archive.org/details/mimesisdargestel0000auer>
- 27.Bacon E.F. Leitfaden zum Erlernen der deutschen Sprache nach der natuerlichen Methode. Inktank Publishing, 2019. 296 p.
- 28.Basset C.E., Feyrer C. Masterarbeit: Translationswissenschaftliche Herausforderungen bei der Übersetzung ausgewählter Medien zur medizinisch-terminologischen Fachwissensvermittlung bei Kindern am Beispiel 'Der Zauberschulbus'. Innsbruck, 2022. P. 79-80.
- 29.Bielefelder Dissertation (Titel TBD). Bielefeld: Universität Bielefeld, 2001. 150 s. URL: <https://webdoc.sub.gwdg.de/ebook/fk/2003/uni-bielefeld/disshabi/2001/0037/text/diss.pdf>
- 30.Encyclopedia Britannica: Stefan Zweig. Encyclopedia Britannica, 2023. URL: <https://www.britannica.com/biography/Stefan-Zweig>
- 31.Florea H. Ästhetische Herausforderungen in der Literatur des 20. Jahrhunderts. 2021. 250 s. URL: https://theses.hal.science/tel-03092305v1/file/Florea_Helene.pdf
- 32.Hauptmann et al. Anthologieserie: Systematik und Geschichte eines narrativen Formats. 2022. 200 s. URL: https://mediarep.org/bitstream/handle/doc/19090/Hauptmann_ea_2022_Anthologieserie_.pdf
- 33.Heine H. Ausgewählte Werke. Berlin: Aufbau-Verlag, 2015. 420 s.

34. Hofmann M. Stefan Zweig? Just a pedestrian stylist. *The Guardian*. 2010. March 26. URL: <https://www.theguardian.com/books/2010/mar/26/stefan-zweig-michael-hofmann>
35. Hofmann M. Vermicular Dither. *London Review of Books*. 2010. Vol. 32, No. 02. DOI: 10.1515/9783110215007.13
36. Kafka F. *Die Verwandlung*. Leipzig: Kurt Wolff Verlag, 1915. 72 s. URL: <https://archive.org/details/dieverwandlung00kafk>
37. Kovalova Y.V., Bandolko K.V. The linguistic and cultural aspect of poetic translation. *The 9th International scientific and practical conference "Innovations and prospects of world science"*. Vancouver, Canada, 2022. P. 603-613.
38. Lohrmann K. *Jüdisches Wien. Kultur-Karte*. Berlin: Mosse-Berlin Mittag GmbH, 2003.
39. Mann T. *Königliche Hoheit*. FISCHER Taschenbuch, 2009. 230 p.
40. Nast C. When It's Too Late to Stop Fascism, According to Stefan Zweig. *The New Yorker*. 2017. February 6. URL: <https://www.newyorker.com/books/page-turner/when-its-too-late-to-stop-fascism-according-to-stefan-zweig>
41. *Österreichische Bibliografie*, Heft 1/2022. Wien: Österreichische Nationalbibliothek, 2022. 100 s. URL: https://www.onb.ac.at/fileadmin/content/onb-dateien/1_Sitemap/Bestaende___Kataloge/Neuerscheinungen/2022/Bibliografie202201.pdf
42. Press U. Stefan Zweig and Wife End Lives in Brazil. *The New York Times*. 1942. February 24. URL: <https://timesmachine.nytimes.com/timesmachine/1942/02/24/85026793.html?pageNumber=1>
43. Richard Strauss/Stefan Zweig: *Briefwechsel*. 1957.
44. Richter S. Figures de l'artiste dans l'esthétique de Stefan Zweig. *Austriaca*. 2022. Nr. 94. S. 45-60. URL: <https://journals.openedition.org/austriaca/pdf/1764>

45. Schippan Th. Lexikologie der deutschen Gegenwartssprache. Tübingen: Max Niemeyer Verlag, 2002. 305 p.
46. Schmidt K. Übersetzungstheorie und Praxis. München: Beck, 2018. 280 s.
47. Schnitzler A. Traumnovelle. Berlin: S. Fischer Verlag, 1926. 128 s. URL: <https://archive.org/details/traumnovelle00schn>
48. Stolperstein S. Die deutsche Literatur der Gegenwart. Frankfurt am Main: Suhrkamp, 2020. 340 s.
49. The Post Office Girl by Stefan Zweig. Review. The Guardian. 2009. February 28. URL: <https://www.theguardian.com/books/2009/feb/28/post-office-girl-stefan-zweig>
50. The World of Yesterday by Stefan Zweig. Book review. The Guardian. 2009. December 5. URL: <https://www.theguardian.com/books/2009/dec/05/stefan-zweig-world-yesterday-review>
51. Weber A. Deutsche Literaturgeschichte. Stuttgart: Metzler, 2019. 450 s.
52. Wiener Zeitung. Wien: 1703.
53. Zweig S. Amok: Novellen einer Leidenschaft. Frankfurt am Main: Fischer, 2015. 192 s. URL: <https://archive.org/details/amoknovellenein00zwei>
54. Zweig S. Brasilien: Ein Land der Zukunft. Frankfurt am Main: Fischer, 2016. 256 s. URL: <https://archive.org/details/brasilieneinlan00zwei>
55. Zweig S. Brennendes Geheimnis. Frankfurt am Main: Fischer, 2014. 180 s.
56. Zweig S. Brief einer Unbekannten. Frankfurt am Main: Fischer, 2013. 80 s. URL: <https://archive.org/details/briefeinerunbek00zwei>
57. Zweig S. Die Schachnovelle. Frankfurt am Main: Fischer, 2013. 96 s. URL: <https://archive.org/details/schachnovelle00zwei>
58. Zweig S. Die unsichtbare Sammlung. Frankfurt am Main: Fischer, 2015. 64 s.
59. Zweig S. Die Welt von Gestern: Erinnerungen eines Europäers. Frankfurt am Main: Fischer, 2017. 544 s.
60. Zweig S. Joseph Fouché: Bildnis eines politischen Menschen. Frankfurt am Main: Fischer, 2016. 304 s. URL: <https://archive.org/details/josephfouchebil00zwei>

61. Zweig S. Marie Antoinette: Bildnis eines mittleren Charakters. Frankfurt am Main: Fischer, 2012. 592 s.
62. Zweig S. Schachnovelle. Frankfurt am Main: Fischer, 2013. 96 s.
63. Zweig S. Sternstunden der Menschheit. Frankfurt am Main: Fischer, 2013. 288 s.
64. Zweig S. The World of Yesterday. 1942. OCLC 990400132.
65. Zweig S. Triumph und Tragik des Erasmus von Rotterdam. Frankfurt am Main: Fischer, 2018. 240 s. URL: <https://archive.org/details/triumphundtragi00zwei>
66. Zweig S. Ungeduld des Herzens. Frankfurt am Main: Fischer, 2018. 384 s. URL: <https://archive.org/details/ungedulddesherz00zwei>
67. Zweig S. Verwirrung der Gefühle. Frankfurt am Main: Fischer, 2015. 224 s. URL: <https://archive.org/details/verwirrungderge00zwei>
68. Zweig S. Vierundzwanzig Stunden aus dem Leben einer Frau. Frankfurt am Main: Fischer, 2014. 112 s. URL: <https://archive.org/details/vierundzwanzigst00zwei>
69. Zweig S. Welt der Sicherheit. Essays. Frankfurt am Main: Fischer, 2019. 300 s. URL: <https://archive.org/details/weltdersicherh00zwei>
70. Zweig S. Zeiten und Schicksale. Frankfurt am Main: Fischer, 2020. 350 s. URL: <https://archive.org/details/zeitenundschick00zwei>